

VAIBAPISTED

katvad pisted nii ja naa

Ajaloost

Assisi tikand (voided work, tõlgituna “lünkadega töö”)

14. sajandil töötati Itaalias Assisi linnas välja ristpiste eritehnika, kus põhimotiiv jäeti tikkimata (sealt ka “lüngad”) ja taust tikiti erksate (punaste) ühevärviliste ristpistetega. Ühevärviliselt tikitud osa ääristati tumedate kast- ehk Holbeini pistetega. Vahel lisati motiivile kahekordse eelpistega (kastpiste, Holbeini piste) või tikkpistega raamitud detaile.

Vanimad näited on dateeritud erinevate allikate järgi 14. sajandi algusesse. Algselt tikiti selles stiilis vaid sakraalesemetele, kuid umbes 15. sajandi keskpaigast lisandub tasapisi ka ilmalikke esemeid.

- Assisi stiil jäi kasutusse väga pikaks ajaks, kuid ei olnud eriti populaarne. Stiil oli kasutusel 18. sajandi alguseni, peale mida ta veidikeseks ajaks kadus, et 19. sajandi lõpus oma sünnilinnas, Assisis, taas esile kerkida.

- Varaseimatel antud stiili näidetel on taust tikitud kaldristpistes või tavaristpistes, hiljem lisanduvad nimekirja ka itaalia rist- ning erinevad madalpistete ja gobeläänipistete variatsioonid. Veelgi hilisematel, oletatavasti peale stiili taassündi valmistatud esemetel hakatakse mustrikontuure tikkima Holbeini pistes.
- Assisi klassikalised värvid on punane, sinine ja roheline. Reeglina tikitakse siidniitidega linasele või siidist kangale.

Blackwork – must tikand

Angolo Bronzino "Naise portree" fragment (1530.-1532. a). Maali tervikuna näeb galeriis Web Gallery of Art.

Stiilile on varasel perioodil iseloomulik Holbeini pistes tikitud õhuliste geomeetriliste ja hiljem ka taimornamentide kasutamine.

Blackwork tehnikat seostatakse eelkõige Inglismaaga, ning selle kõrgajaks peetakse 16. sajandi algust. Aragoni Katherinele omistatakse oluline osa tundmatu Euroopa tikkimistechnika esitlemises Inglismaa õukonnas, kus see saavutas kiire populaarsuse ning veidi hiljem, juba Elizabethi ajal, sai sellest moeasi.

- Holbeini pistes loetud koelõngadega kontuurtikand omab tõenäoliselt araabia juuri. Just selles kultuuris leiab kontrastsete joontega kujutatud geomeetrilisi mustreid peaaegu kõikides kunstiliikides arhitektuurist tekstiilini.
- Suur tähelepanu abstraktse lineaarse ornamendi vastu võis olla põhjustatud sellest, et kiiresti leviv islam keelas elusolendite kujutamist (hiljem jäi keeld püsima vaid inimese kujutamisele), ning kunstnikud said ennast teostada vaid ornamentikas ja kirjades.
- Ka peale araablase pagendamist Hispaaniast 15. sajandi keskel jäid nendest maha nii mõnedki traditsioonid ja käsitööliigid, sealhulgas kontrasttikand.
- Klassikaline blackwork tikand on tehtud musta siidniidiga valgele linasele. Leidub ka üksikuid näiteid punase niidiga tikandist. Hilisemal perioodil tikiti ka siidile ning siidiniidi kõrval tuli kasutusele (kuldne) metallniit.

- Mõned aastakümned hiljem Inglismaal läbib blackwork teekonna kasutamisest väikeste kostüümidetailidena kuni väga suurte esemeteni. Stiili levikule aitas kaasa ka selle aktsepteerimine kiriku poolt.
- Tõenäoliselt tehnika erilisus ning dekoratiivsus kaalusid üles protesti võõra (araabia) kultuuri elemendi vastu. Suurte sakraalesemete järgi tehti uhkeid riideid kuningaperekonnale ja aadlikele. Stiil muutus veidi, kaotas nurki ja abstraktsust, juurde tuli taimornamentikat.

Et Inglismaal valitses järjest suurenev armastus ja huvi taimede vastu, arenes seal välja uus musta tikandi vorm, milles olid silmapaistval kohal loomupäraselt põimunud varred, viljad, õied ja lehed.

Mustast tikandist sai kogu kangapinda täitev muster, mille piirjooni täitis suur valik keerukaid geomeetrilisi mustreid.

16.-17. sajandil olid moes musta tikandiga laiad kleidivarrukad.

Elizabeth I. Jesus College. Oxford 1590.a.

Counted thread

Teised nimetused – *loendatud madalpistetikand, Opus Teutonicum.*

Stiili inglisekeelne nimetus – counted thread – ja selle täpne tõlge “*loendatud koelõngadega tikand*” pole täpsed, kuna loendatud koelõngadega tehnikateks nimetatakse tervet rühma tehnikaid alates ristpiste variatsioonidest kuni varajase musta tikandini Holbeini pistes. Stiili omapäraks on geomeetrised ornamendid, mis on tikitud

paralleelsete pistetega loendatud koelõngade järgi (ingliskeeused nimetused satin stitch ja brick stitch käivad vastavalt ühese või kahese piste kohta).

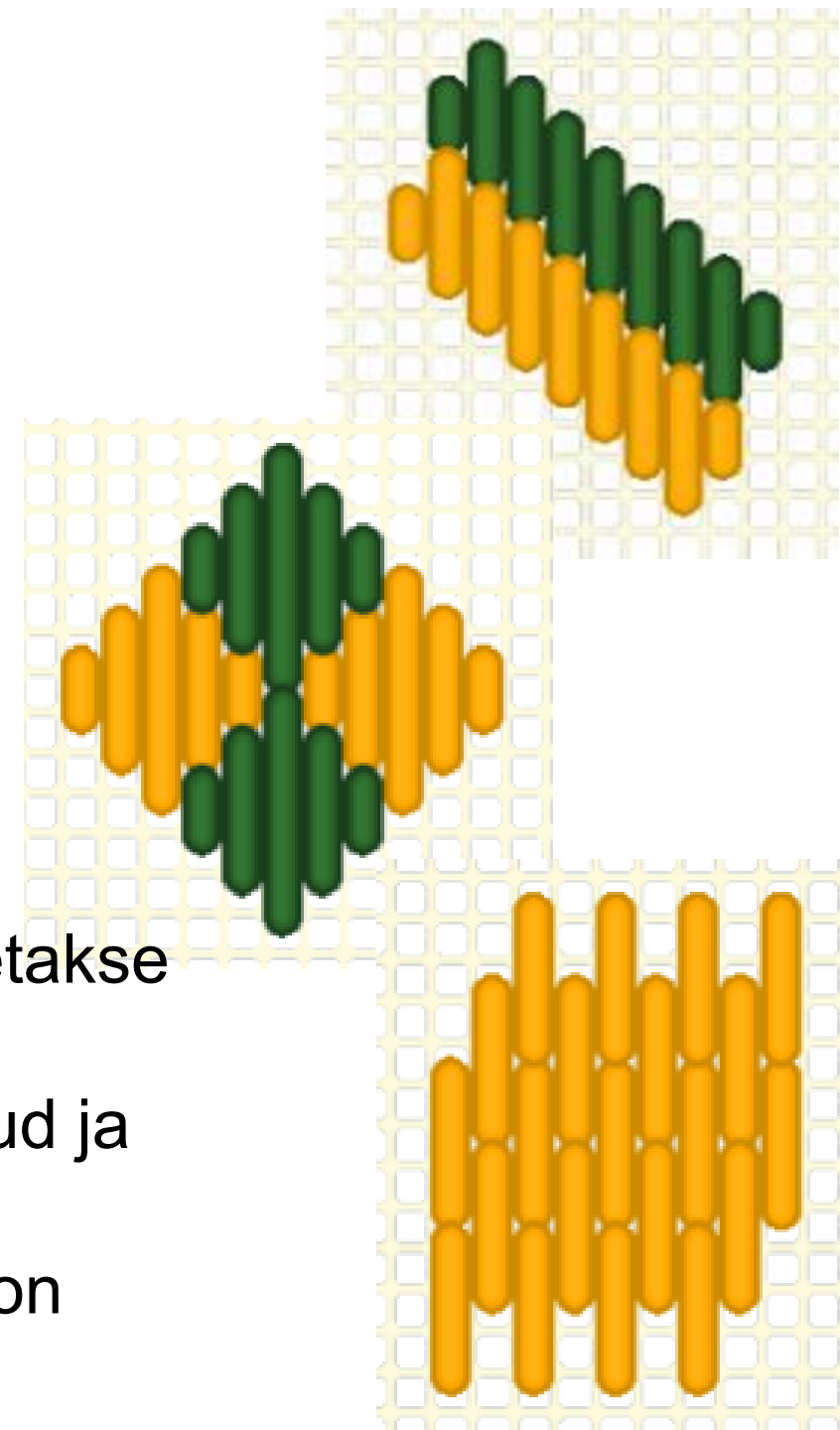
Tikand võib kas kanga täelikult katta või moodustada eraldiseisvaid elemente.

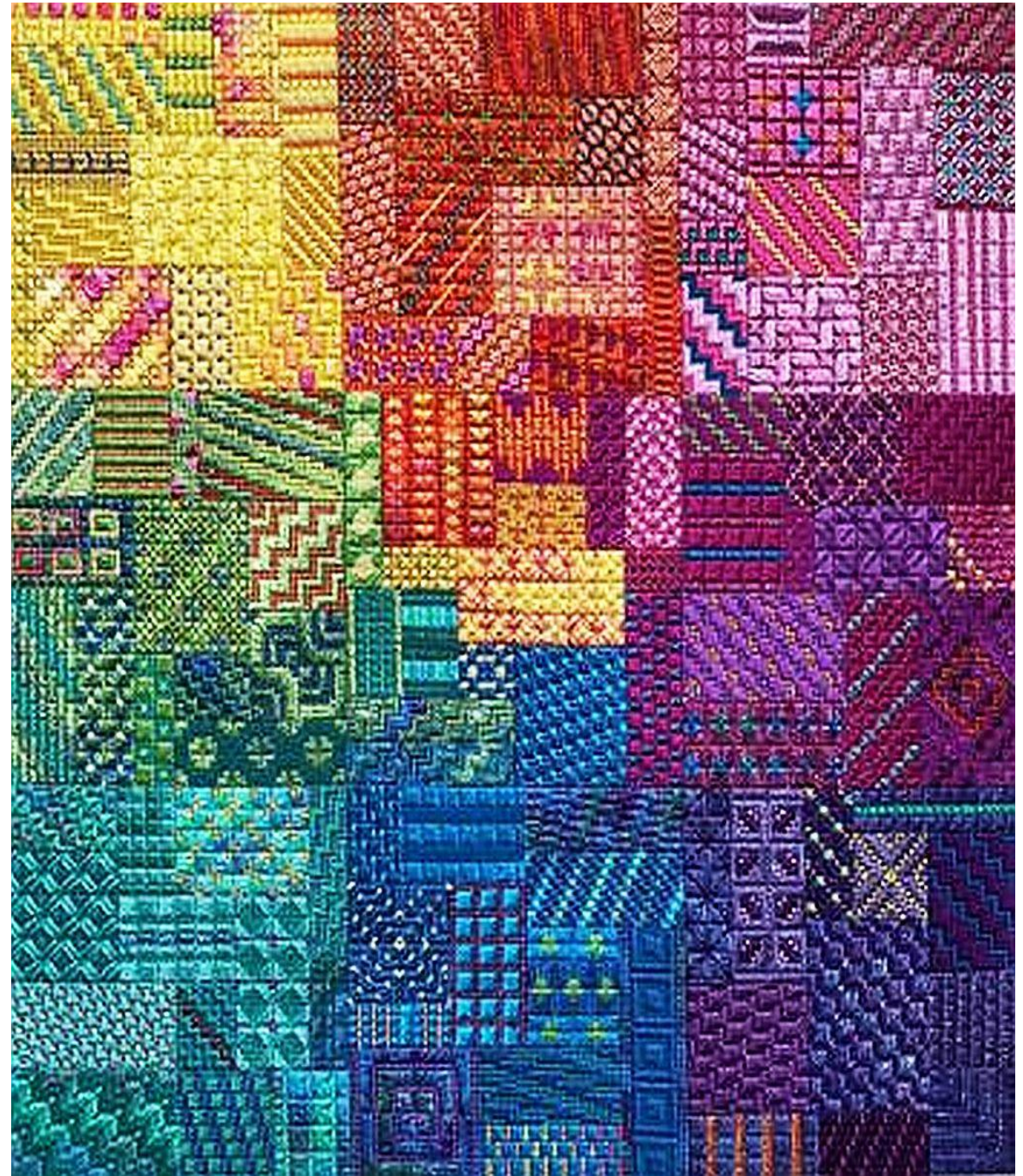

Väikseimad esemed, kus antud tehnika esineb, on almusekotid, mil geomeetriline muster on reeglina iseseisev ja tikand katab kanga täielikult.

Keerulisem ja töömahukam tehnika tüüp on mosaiik, kus muster kujuneb diagonaalselt asetsevatest ruutudest, milledest igaüks koosneb 5 pistest – ühest pikast (üle 6 koelõnga) keskel ja kahest pistest (üle 4 ja üle 2 lõnga) sellest mõlemal pool. Selline tikanditüüp meenutab esmapilgul ristpistetikandit.

Suurtel esemetel nagu seinapaneelid ja riided täidetakse figuurid (inimesed ja loomad) loendatud ja värvilise ornamendiga, mille kontuur on tihti käsitsi joonistatud ja tikitud varspistega. Klassikalise tehnikatüübi kõrval kohtab seal ka nn maletüüpi – ühepikkused pisted on üksteise suhtes poole võrra nihkes.

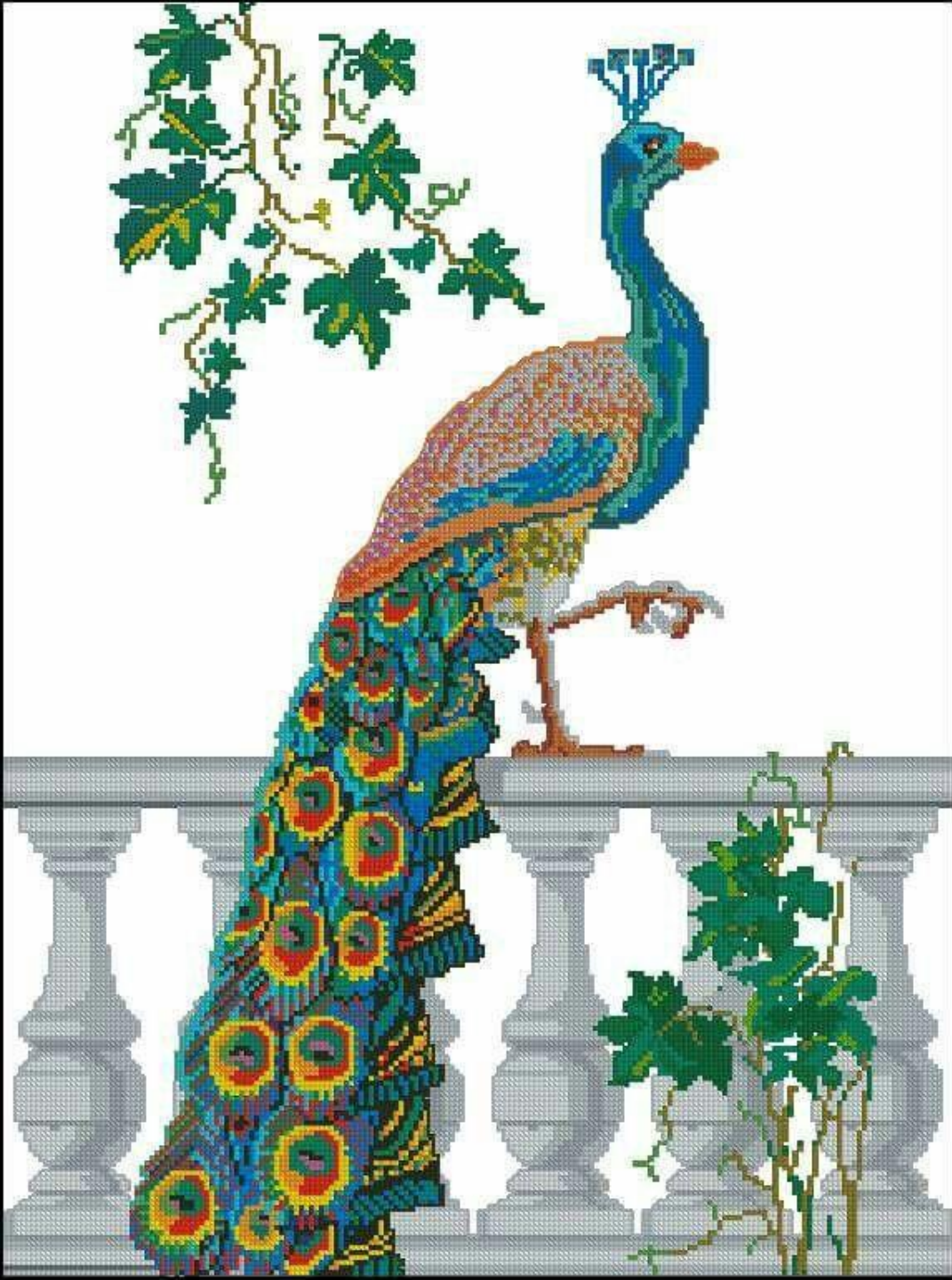

17. sajandil hakati vähem jõukamale elanikkonnale telgedel kootud gobeläänvaipade eeskujul tikkima väiksemaid gobeläänpiste poolristpiste- ja ristpistevaipu kõikvõimalike uhkete stseenidega.

Pikaajalise raske töö vilju kingiti pulmadeks lähedaste sõbrannade vahel, sageli pärandati valmis töid põlvkonnast põlvkonda. Ristpistevaipade valmistamine kanvaatikandina jätkus ka 18. sajandil, mil hakati sõna „gobelään” kasutama ebaõigesti kanvaatehnikas tööde kohta.

Biidermeiertikand 19.saj. I pool.

17.-18. sajandid kujunesid ristpistetikandi õitsenguajaks. Tikandiga kaunistati kõike võimalikku, madalama ühiskonnakihi rõivastussegi ilmus rohkelt kaunistuspisteid. Sel perioodil toimusid muutused nii ühiskonnas, üldine heaolu kasvas, kui ka naiste rollis perekonnas. Jõukate prouade ja nende tütarde tegemisteks kujunesid peen näputöö, romaanide lugemine ja moodne igavlemine.

Tüüpilisteks ristpistes säilinud töödeks on ristpistes tähestikud, arvud, paabulinnud, lõvid, aadlikroonid, koerad, lilled, linnud, puud ja moraliseerivad värsid.

Ristpiste õppimine kujunes õigekirja, rehendamise ja geograafia kõrval tütarlapse hariduse lahutamatuks osaks.

Et mustirraamatud olid küllaltki haruldased, kujunes tikandinäidiste tööproovist oluline ese. Tööproovid ei olnud mõeldud eksponeerimiseks, vaid neid hoiti kokku rullitult käsitöökabis ja pärandati emalt tütrele. Enamasti sisaldasid sellised märkmelinad ristpistes tähestikke, numbreid, monogramme ja väikemotiive (südameid, figure, linde jmt).

Ainestik kopeeriti sageli vanadelt mustri-lehtedelt või suguvõsa näidistelt. Oluliseks peeti, et tikkimisharjutuste teostamise kvaliteet oleks kõrge, mis oli justkui tütarlapse usinuse, andekuse ja kannatlikkuse tõestuseks.

Ajalooline kaldristpiste

Kaks eksperimentaalset tikandinäidist.

Siioni keebi fragment, kus on näha alasid, mis on oletatavasti tikitud kas tavalises või kaldristpistes. Foto autor Galina Karputina.

Ajaloolised kaldristpiste näited on tikitud siidniitidega linasele kangale. Seal, kus kulunud tikandi alt kangas välja paistab, saab näha, et see on tavaliselt toimse koega, tihedusega 8 kuni 12 niiti cm kohta. Kanga tihedus peab olema ühtlane, vastasel juhul mõjutab see tikandi kvaliteeti. Muuseumieksponaatidel on näha, et pisted pole siledad; võimalik, et kasutati mitmekordseid tikkimisniite.

Kaldrispistet on võimalik teha kahte moodi:

- kas nii, et pisted tikandi tagumisel poolel jooksevad ristpistereaga paralleelselt
- või nii, et nad asetsevad rea suhtes risti.

Pole välistatud, et ühel tikandil võisid kasutusel olla mõlemad tüübid või et tikkija valis lihtsalt mugavama tikkimisviisi. Ajalooliste tikandite tagakülgedest võib leida nii kohti, kus kõik pisted on omavahel paralleelsed, kui ka neid kohti, kus pisted asetsevad erinevalt.

Ajalooliste tikandite tagakülgede kvaliteet erineb omavahel olulisel määral. On selliseid töid, millede tagaküljed meenutavad varese pesa, kus kõik on omavahel sassis. Tõenäoliselt oli selline tikand mõeldud teise kanga peale õmblemiseks – lisaks esteetilise väärtuse puudumisele suurendavad sassis niidid riski kallis töö ära rikkuda. Teine osa tikandeid üllatab ülikorralike tagakülgedega, kust ei leia ei niidiotsi ega üleminekuid. Need jäävad kõik tikandi õigele poolele, kuna kaldrispiste tekitab väga tiheda struuturi ning selle alla annab niidiotsad ära peita. Ka sileda siidniidi otsad püsivad pistete all hästi.

- Kui töö käigus on vaja teha diagonaalset üleminekut, saab seda samuti teha esiküljel ühe rea alt teise alla, kuna ristpiste kaldpisted maskeerivad sellised üleminekud ära.

Esimene värvivahetuse viis

Esimese värvi viimane ristpiste lõpeb mitte pika, vaid tavalise lühikese pistega. Teise värviga algaks nagu uus rida. Erinevat värvi niidid ei kattu. Selline värvivahetuse viis on analoogne värvivahetusele tavaristpistes. Rea dünaamika on veidi rikutud, kuid selline üleminek näeb välja loogiline ning lõpetatud. Kangast praktiliselt pole näha, piir värvide vahel on selge ja konkreetne.

Teine värvivahetuse viis

Esimese värvi viimane ristpiste lõpeb traditsiooniliselt pika pistega. Teise värvi esimene ristpiste algab tavalise lühikese pistega, mis ristub eelmise pika pistega nagu jätkaks rida sama värviga. Rea dünaamika säilib täielikult, kangas läbi ei paista, värviüleminek on pehmem kui eelmises variandis. Tikand näeb välja korralikum.

Kaldrispistes võib tikkida: tähti (kirja), inimfiguure, heraldilisi elemente, taimornamenti ja geomeetrilist ornamendi. Tasub meeles pidada, et kõik säilinud näited kaldrispistes tikanditest on ühel või teisel moel seotud religiooni ja kirikuga – need on kas kirikliku riietuse fragmendid, kiriku kaunistuste või relikvaariumide fragmendid.

Tikitud read säilinud näidistel ei ole kaugeltki alati paralleelsed, vaid võib näha kohti, kus erinevat värvi read on tikitud perpendikulaarselt. Ühel esemel, mis asub Saksa Rahvusmuuseumis Nürnbergis, on veel üks huvitav detail: mõned ühte värvi read keeravad kui muster seda nõuab. Kuidas see keeramine tehniliselt teostati, pole hetkel selge.

- Victoria ajastu sisekujundusse ilmus uueilmeline kanvaatikand Berliini villase tikandi nime all, muutudes 1832.a. alates järk-järgult üleeuroopalikuks moehitiks. Pehme keermestamata villane lõng kattis aluspinna täielikult ja andis lõpptulemuseks sileda tikandi.
- Lisaks eeltoodule hakati 1835.a. kauplustes pakkuma punktpaberile ja naisteajakirjades trükitud värvilisi mustreid.
- Värvainetetööstuse kiire areng tõi käsitöösse eredad, lillad jm toonid, mida taimvärvimisega ei olnud võimalik saada.
- Tikkimismaailma hakkas suuresti mõjutama Joseph Heilmani 1828.a. leiutatud tikkimismasin.
- Kirjamotiivide isikupäratus ning värviküllastus, ka kiire tootlikkus tekitas Berliini tikandile ajapikku vastuseisu ning 1870-ten aastatel läks see moest.

Ristpisted eesti rahvuslikus tikandis

Naiste sõbade, vaipseelikute, peakatete jm kaunistamiseks kasutati Eestis 11.–14. sajandil metalltikandit - *vaselisi* (pronksspiraale), hiljem *tinulisi* (tinanaaste). 16.–17. sajandil levis seeliku allääre kaunistusena helmestikand *kudrustükk* ehk *kõverik*. Alates 17. sajandist hakati lõngaga tikkima. Vanemad tikandid olid geomeetrilise kirjaga, valdavalt ühevärvilised ja valge linase niidiga tehtud.

18. sajandi lõpust alates hakati Kagu-Eestis Setumaal linaseid esemeid (särke, linikuid, põllesid) kaunistama punasest puuvillasest *maagelõngast* kastpistetikandiga. Setu naiste pealinikute kaunistused tikiti algul valgele linikuriidele, hiljem punasele sitsiriidest ostukangale - *kumakule* valge linase lõngaga. Kumakuriide tikanditele lisandus aja möödudes sinine värvus, siis veel kollane. Kastpistete kõrval tulid kasutusele mähkpisted, vähemal määral ka ristpisted.

Erilised on need kirjad, mis on tikitud valge, kollase ja musta tikkimismaterjaliga. Vanemate linikute motiivid on väiksemad ja neid on ühes äärkirjas rohkem kui uuematel linikutel. Uuemate linikute kumakuriidel koosnevad äärkirjad kolmest motiivist. Vanemate linikute äärkirjade motiivid on uuematest ehituselt vaheldusrikkamad. Mõnel vanemal linikul esineb motiivina kaheksaharuline täht vahelduvalt lihtsa vahemotiiviga.

Üldise elatustaseme tõusuga 19. sajandil suurenes taludes hooaja-töödel palgatööliste kasutamine, mis andis perenaisele ja peretütardele võimaluse tegeleda „peenema” näputööga. Seoses jõukuse kasvuga oli tekkinud võimalus osta kangaid ja lõngu poest, kõike ei pidanud enam ise ketrama ning kuduma.

Linnakodanikest pereprouade seas muutus 19.-20. sajandi vahetusel populaarseks monogrammide ja aastaarvude tikkimine pesuesemete märgistamiseks nii ristpistetega kui ka kõrg- ja madalpistetikandiga. Et pesu lasti sageli pesta pesupesija juures, siis oli oluline, et esemed oleksid märgistatud. Linnadest ja mõisateenijate vahendusel levis käterätikute, linade, kummuti- ja õmblusmasinakatete jms märgistamine talunaiste käsitöösse.

Ristpistete kasutamine Eesti rahvarõivastel on võrreldes Euroopa kõrgkultuuri ristpistetikandi traditsioonidega täiesti erinev. Kui kõrgklassi tikandeid iseloomustavad jutustavad piiblilood, rohked lillemotiivid, maastikupildid jmt, siis rahvakunstist tuttav ristpistetikand koosneb geomeetrilistest kujunditest (ristid, ruudud, rombid, kolmnurgad, sik-sak jooned) ning ei ole nii külluslik. Sarnaseid kirju ja mustreid võib kohta kõikjal Euroopas, seetõttu on raske määrata, kust üks või teine motiiv algselt pärineb.

Saaremaa tikandid.
Tarvastu tikand,
Audru särgi kätis.

Eesti ristpistekirjadele on iseloomulik tikandi tihedus, motiivide sümmeetrilisus ja esiletoomine, pistete peenus. Tikkimislõngade värvusteks olid enamasti valge, punane, must, kollane, roheline, pruun, sinine. Aniliinvärvide tulekuga muutus 19. sajandi II poolel värvipalett väga erksaks, lisandusid erkroosad, lillad, ererohelised, eresinised, oranžid, erekollased, erepunased toonid.

Muhu tekk Eesti Vabaõhumuuseumis.

Ristpistes lillemotiivid rahvakunstiesmetel on suhteliselt hilist päritolu, levides 19.-20. sajandil käterättidele, linikutele, Läänemaa ja Muhu vaipadele, Lihula pidulikele rahvarõivasärkidele, Muhu kirjatud sukkadele jm. Läänemaal ja Eesti saartel esines erinevatel tekstiilesemetel vähemal määral ka ristpistes linnu- ja loomamotiive.

Ilukäterätt Võrust 1910-1920.a. Kuuskemaa erakogu.

Linnuse küla. Külli Tammiku erakogu.

Eleena Ausmeel - Lõetsa Kääru 1936. Erakogu.

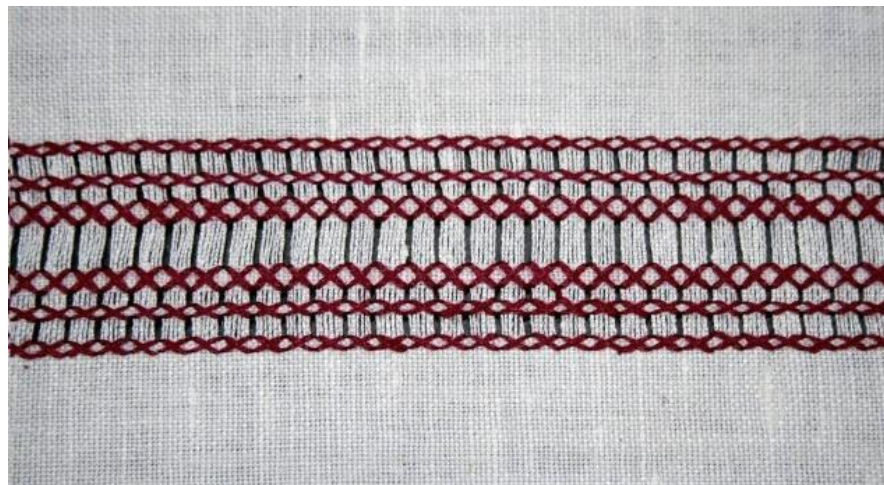

Muhu särgipiha tikand 19.sajandist.
Kuuskemaa erakogu.

Ristpistetikand rahvarõivastel ja hiljem ka igapäevastel tarbetekstiilidel ei olnud valdavaks tikkimisstiiliks, vaid esines Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti ja saarte rõivaesemetel teiste pisteliikidega koos. Põhja-Eestis kodunes madal-mähkpisteline barokne lillkiri, Kagu-Eestis Setumaal rohkem kastpistetikand.

Lõuna-Eestis Tartu- ja Võrumaal kasutati ristpisteid rõivaste kaunistamisel küllaltki tagasihoidlikult. Tikiti põlli, särke, õlalinikuid.

Pistepiludega
põllekiri.

Lõuna-Eesti tikandites esineb punase maagelõngaga tikitud ristpisteid enim mulgi särkidel, väikestel tanudel, mulgi rättidel. Vanemate mulgi rättide hõlmad kirjati hõredalt ristpistes kaksikristi motiividega.

Tarvastu pearätt.

Tarvastu särgi kätise ja õlalapi motiivid.

Pühalepa tanu äärekiri.

19. sajandiks oli ristpistetikand levinud enim Saaremaa ja Muhu rahvarõivastel. Saare naised kaunistasid selle tikandiga särke, lahtkraesid, põlli, tanusid ja lahttaskuid. Tikkimiseks kasutati peamiselt villast, kuid ka linast ja puuvillast lõnga. Geomeetiline ornament tikiti koelõngu lugedes linasele alusmaterjalile. Tanude tikandites esineb nii ristpistelise geomeetriselise tikandit Ida-Saaremaal kui ka geomeetriseliste sügavmetega lillkirjalist tikandit Lääne-Saaremaal. Lääne-Saaremaa tanutikanditest erandiks on ristpistelised Mustjala tanud.

Mustjala tanu
motiiv.

Pöide tanu.

Muhu tikandeid tehti linasele ja villasele riidele, hiljem ka puuvillasele, heegel- ja silmuskoelisele pinnale. Tikiti nii villaste, linaste kui maagelõngadega. Madal- ja mähkpistetikandi kõrval oli väga elujõuline ka ristpistetikand, millega kirjati rahvarõivaid kuni nende käibelt kadumiseni. Muhu tikandites esineb nii geomeetiline kui ka taimeline ornament. Geomeetrilistes kirjades esineb sageli nn männakiri – suletud korrapärase kaheksanurk e kaheksakand. Neid kasutati tikandina särkidel, põlledel, tanudel, ümbrikutel, joonikpõlle alasel.

Muhu joonikpõlle alas.

Muhu meestesärgi püstkrae.

Muhu naistesärkide rinnalapid.

Muhu naise
argitanu. Tikkis ja
õmbles u. 1910.a.
Maria Vaher
Sepa-Mihkli
talust.
Kuuskemaa
erakogu.

Muhu põlled 1901.a. ja 1910.a.
Kuuskemaa erakogu.

19. sajandi II poolel kaasnes uute majandussuhetega kunstkäsitöö, mis viis tikkimise üle masintootmisele. Selleks vajati uusi mustrieeskujusid.

Euroopa historitsismi mõjul kujunes Eestis valitsevaks vanade ornamendite imiteerimine ja reprodutseerimine. Hoogsalt kasvas saksa ornamenditrukiste arv, mis likvideerisid lühikese ajaga ornamendis valitsetud lokaalsed erinevused, nii et mustrid omandasid üha enam rahvusvahelise ilme. 19. sajandi lõpuks kujunes välja uus laad – juugendstiil, milles esines voolav joontemäng, stiliseeritud jaapanlik joon.

Juugendstiil lõpetas vanade mustrite imiteerimise ja selle mõju kestis kuni 1920. aastateni.

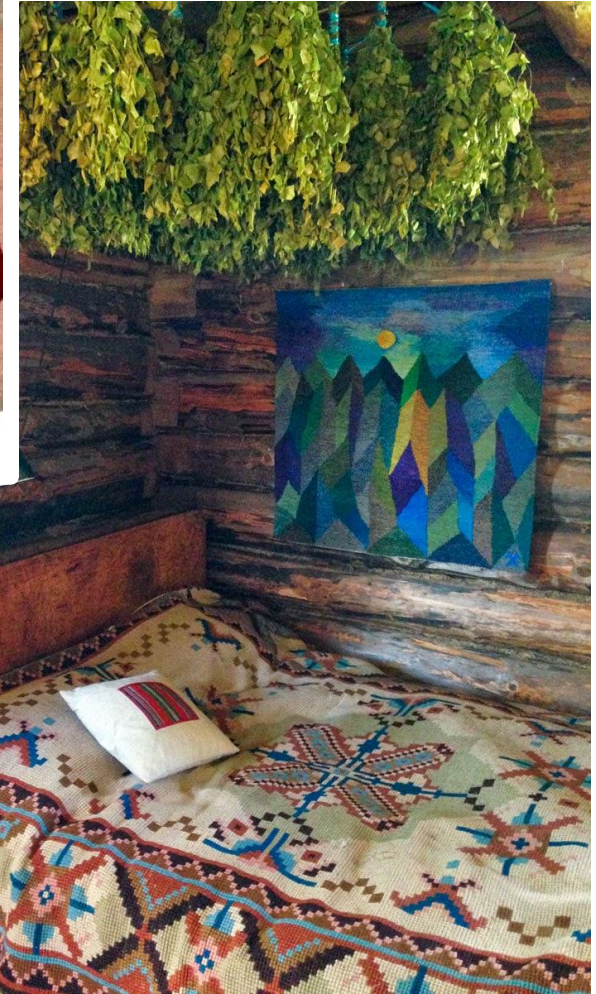
Seinalinik 1920.-1930. a. Juugendlik, mustrilehelt. Kuuskemaa erakogu.

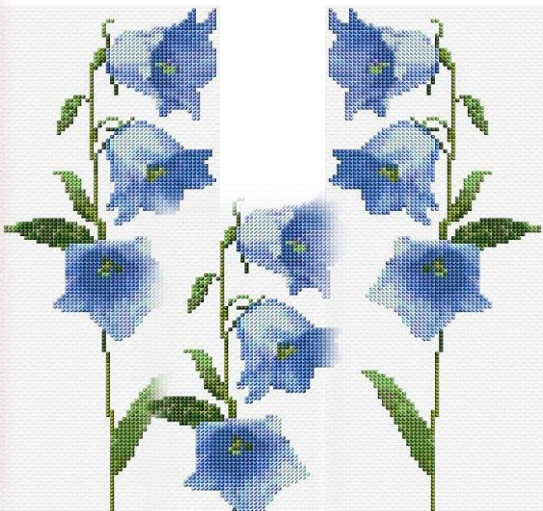
20. sajandi I poolel hakati
Läänemaal ja Muhus tikkima
historitsistlikke geomeetrilisi ja
lilleainelisi ristpistevaipu.
Muhus need mustrid
rahvapärastusid.

Roositud sõiduvaip Kirbla
kihelkonnast.
Tikkis Natalie Rooseniit 1922.a.
Eesti Vabaõhumuuseumi kogud.

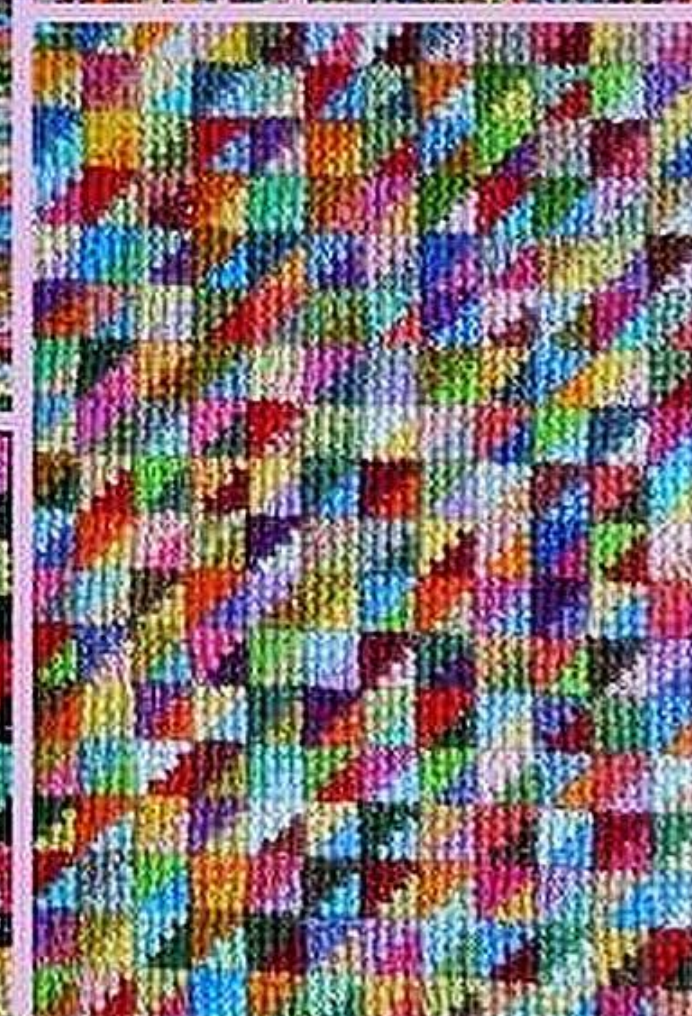

1950.-1960. aastatel tõusis Euroopas taas esile ristpistetikand. Ka Eestis tikiti sel perioodil palju diivanipatju, seinavaipu, linikuid, kampsuneid jmt. Mustri valik põhines ajakirjades pakutule, kus olid esindatud ka toleaeagsete Eesti professionaalsete tarbekunstnike kavandid. Tikkimiseks pakuti rohkelt suuri roosikirjalisi mustreid, karikakraid, viinamarjakobaraid ja nn geomeetrist laadi rahvuslikke mustreid. Villase lõnga kõrval hakati tikkimiseks kasutama värvilisi puuvillaseid mulineelõngu.

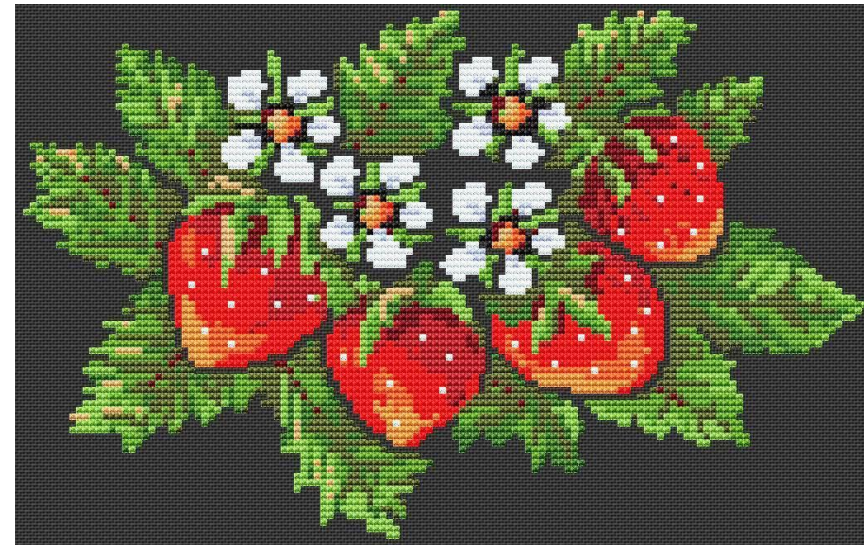

Ristpistetikand kaasajal

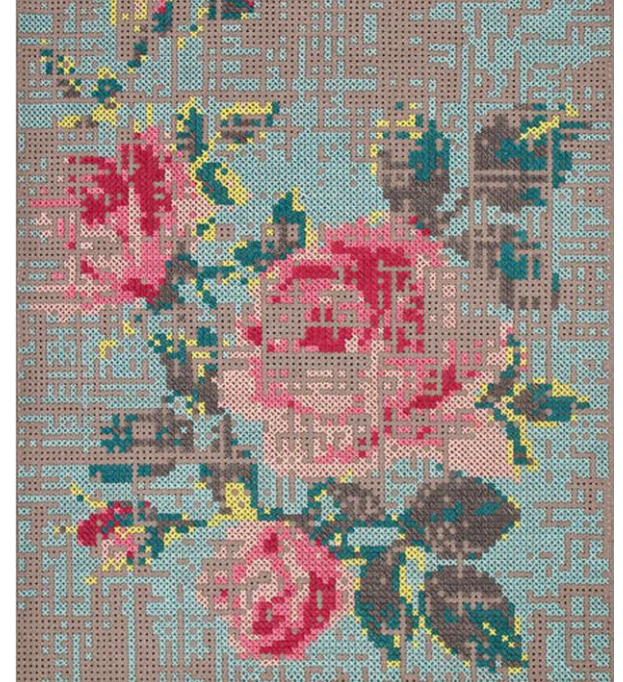
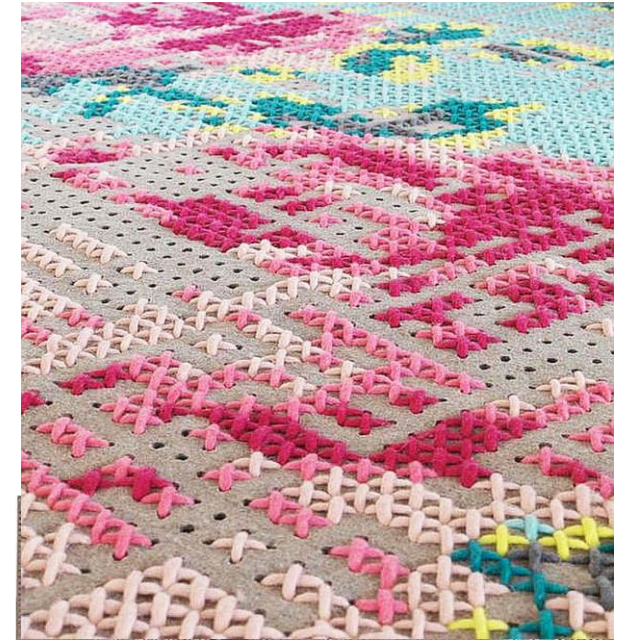
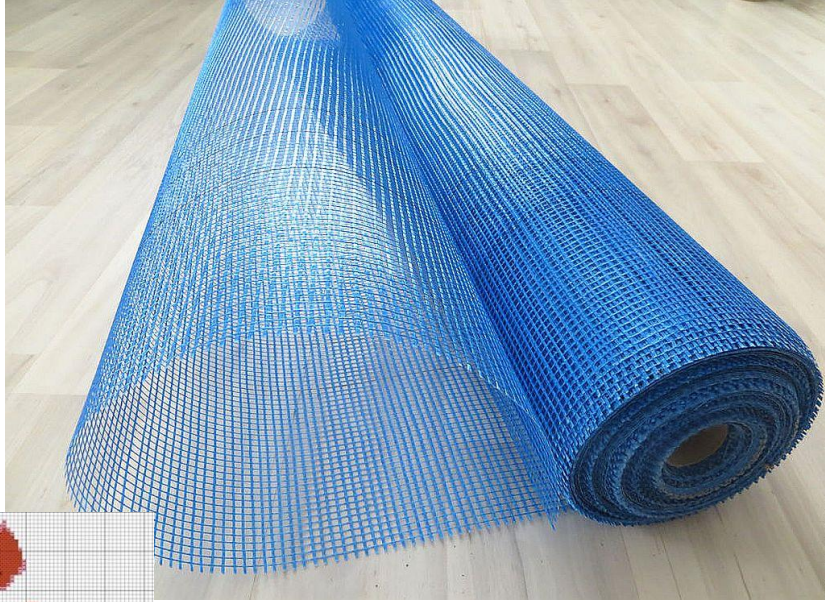

20. sajandil toimunud kiire areng on toonud arvutitehnoloogia ning fotokopeerimise, mis võimaldavad igal tikkimishuvilisel joonistamisoskusi omamata luua keerukaid mustrikombinatsioone.

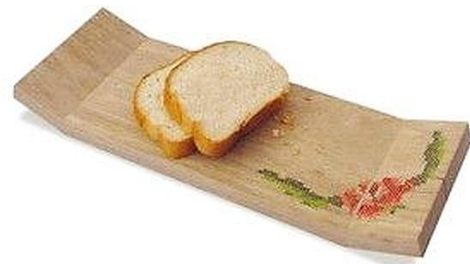

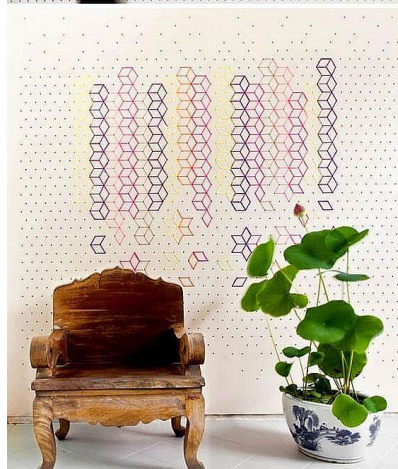
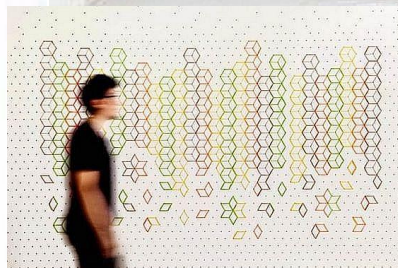
Ristpistetikand on endiselt elujõuline käsitöövaldkond; käsitööajakirjade, käsiraamatute ja interneti vahendusel pakutavate mustrite valikuvõimaluste määr tõendab seda. Tikkimishuvilistele pakutakse kaubandusvõrgus ka valmis pakette, mis sisaldavad kavandit, tikkimisjuhiseid, materjale, töövahendeid.

RISTPISTE VÕRGUL, VILDIL, PUIDUL

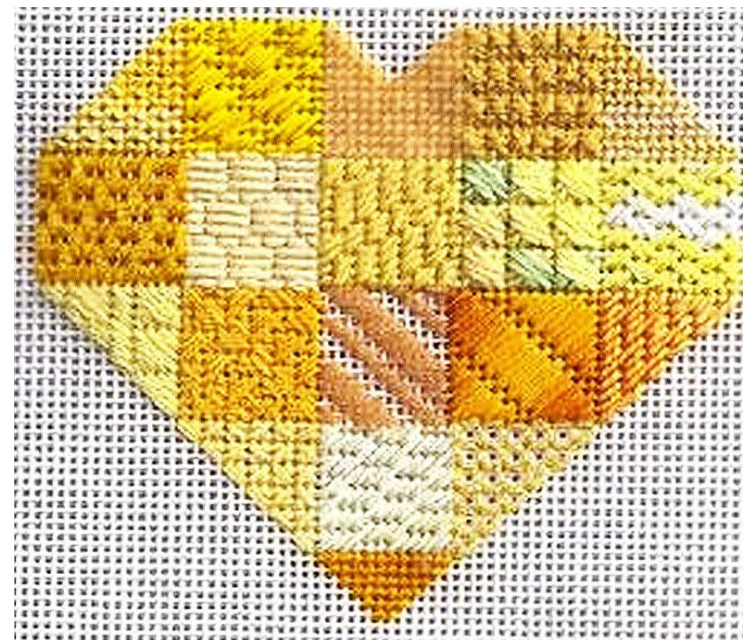
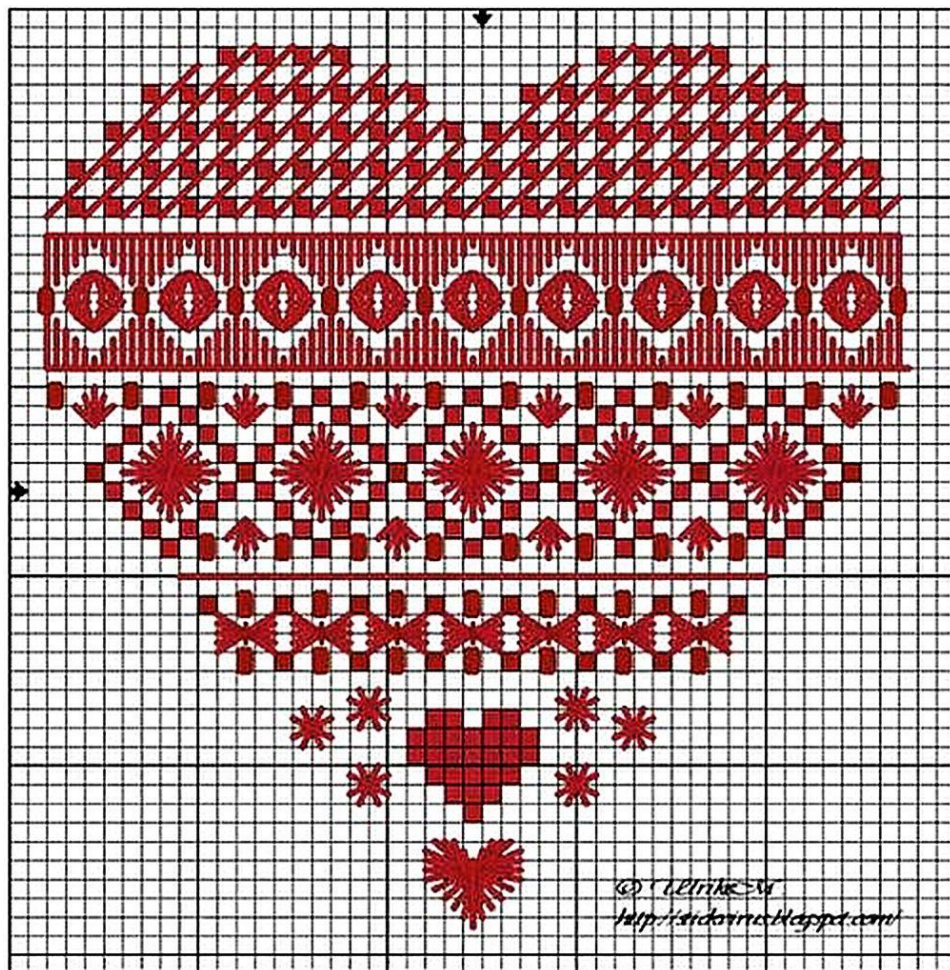

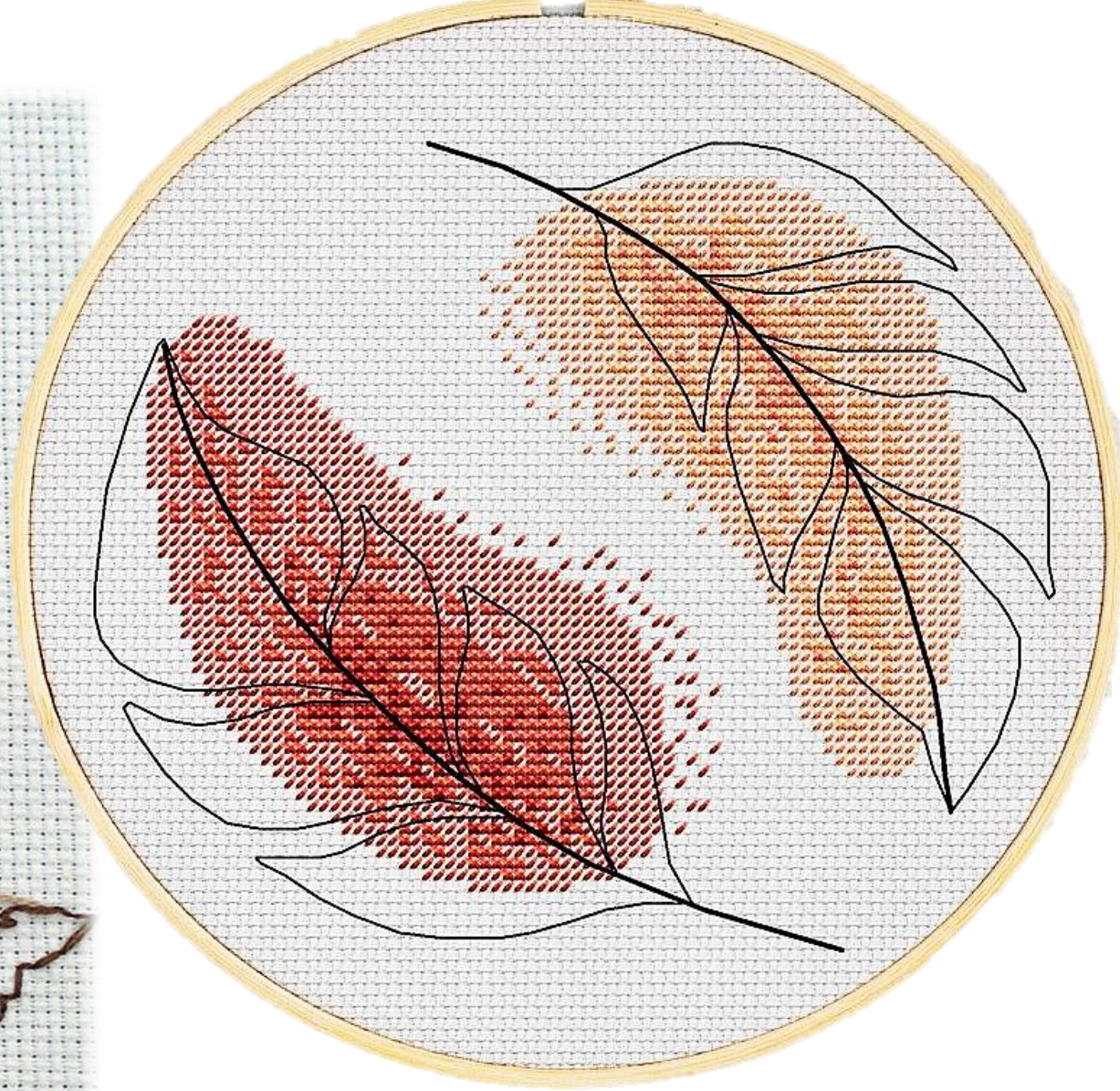

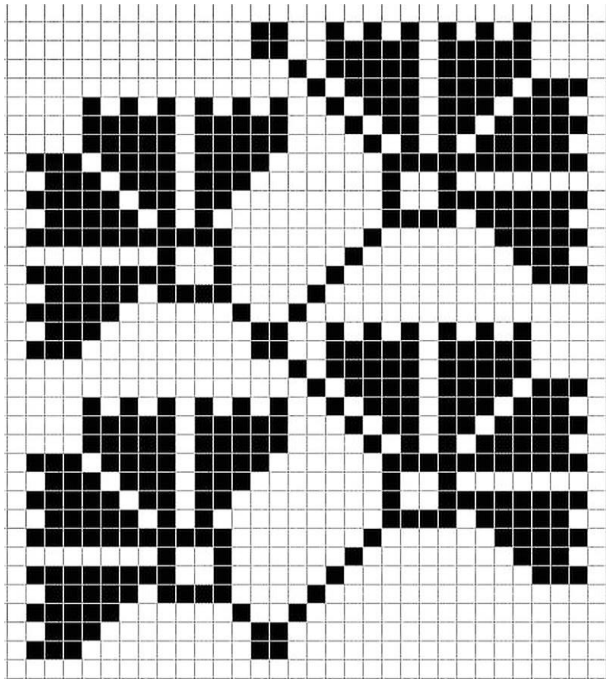

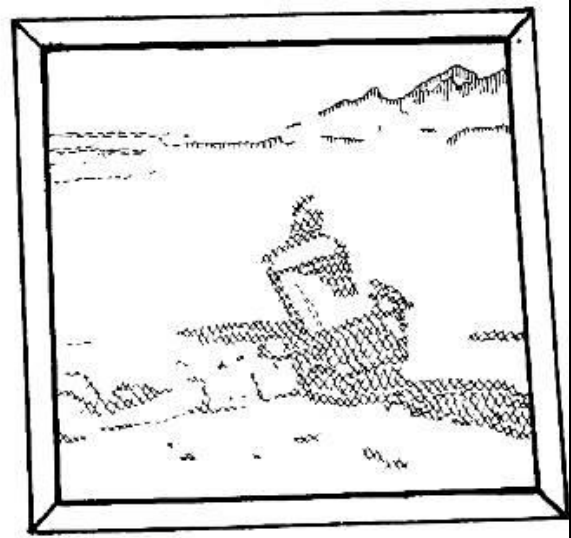
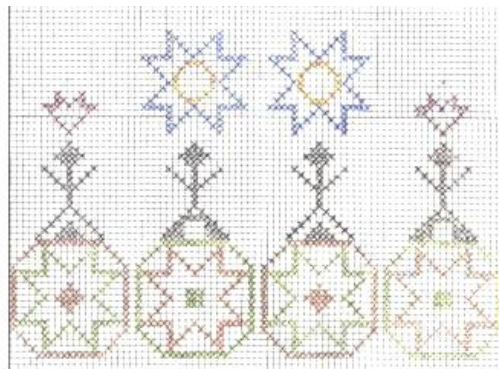
Õpilastele võimalikke ülesandeid:

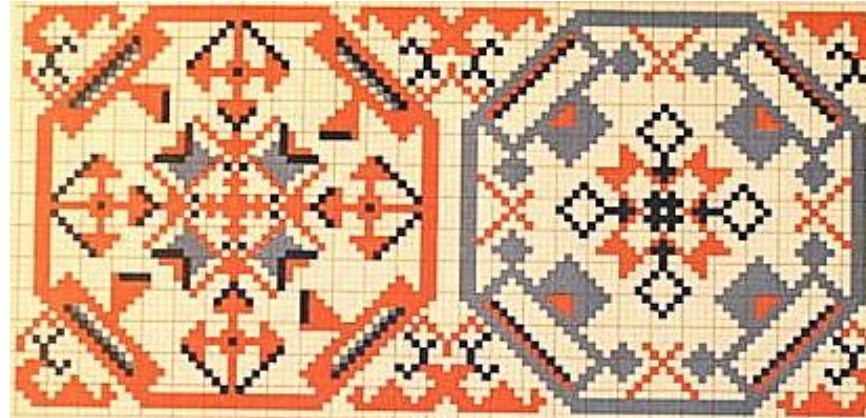

Motiive rahvakunstist

PISTED

Kanvaatööde
nõel

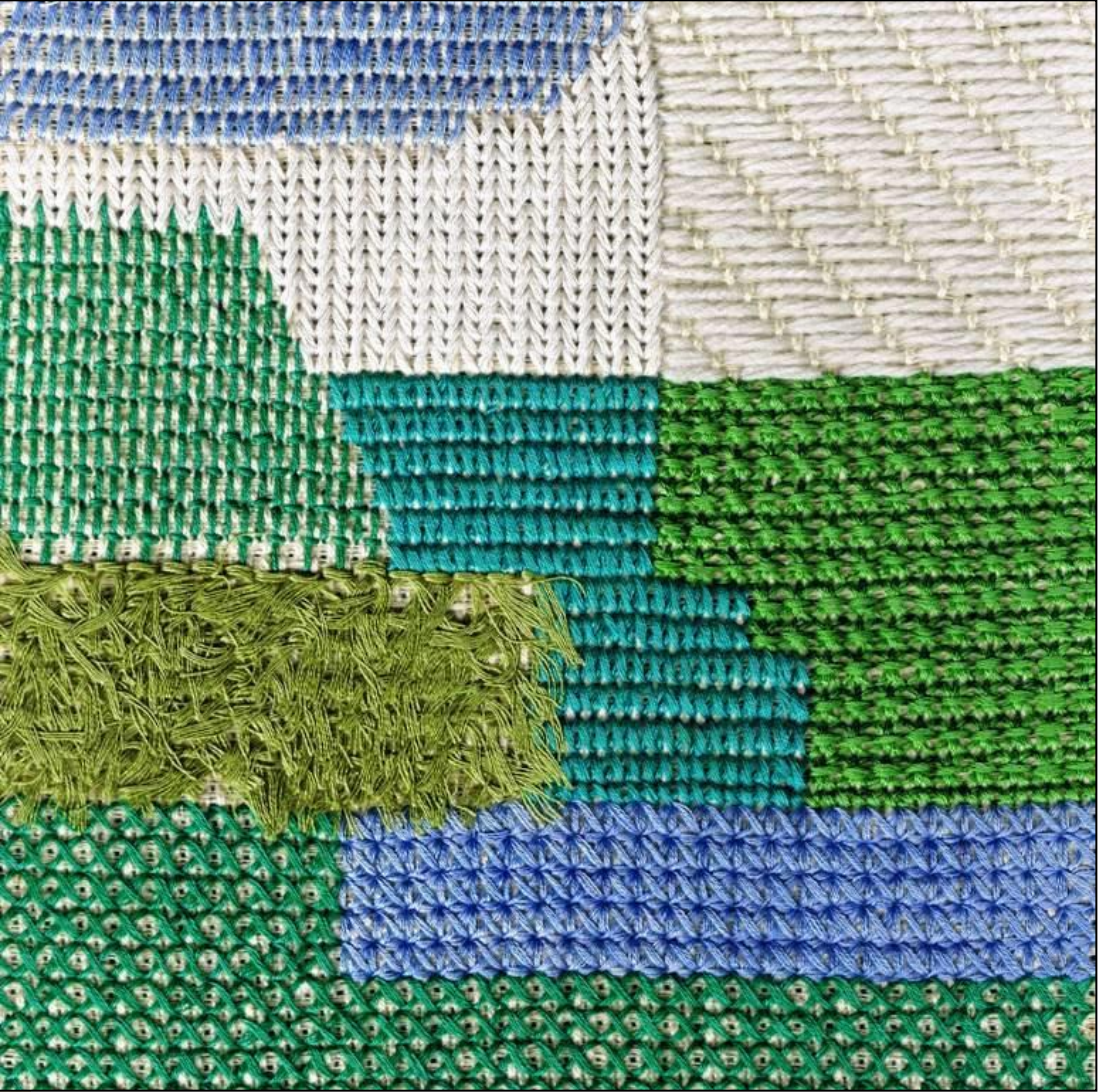
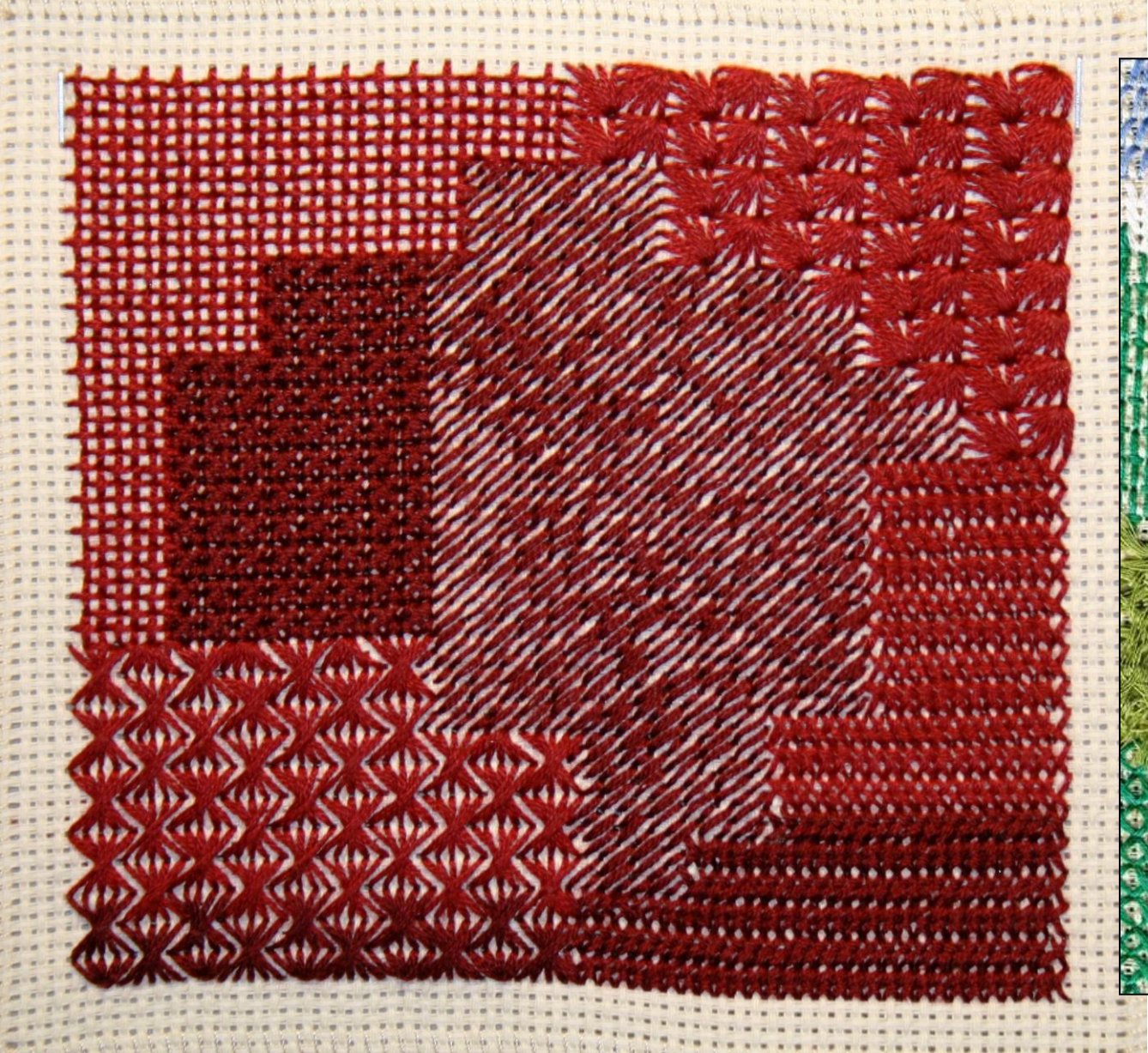
Lõng liiga
peenike, ei kata
aluspinda

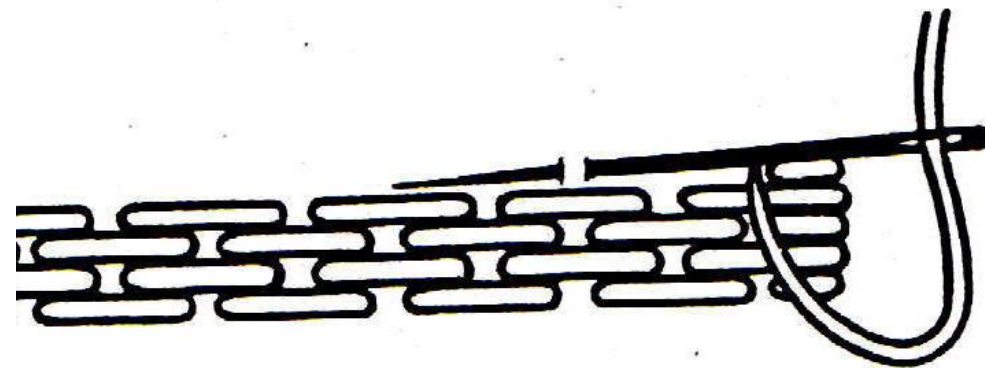
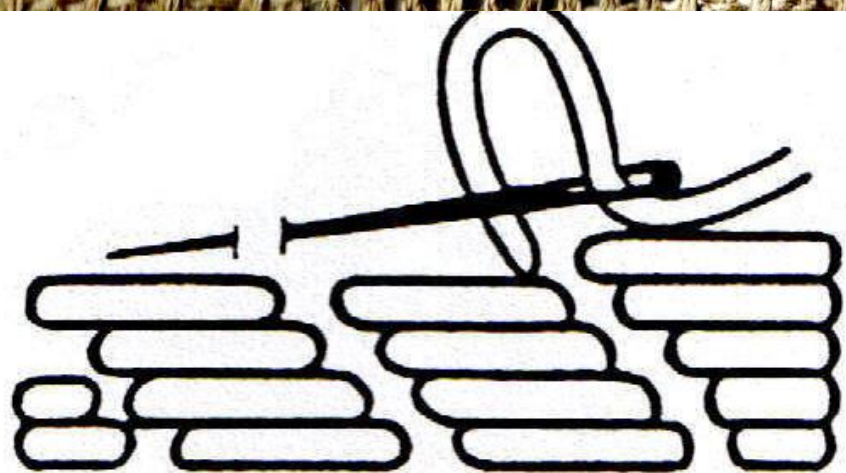
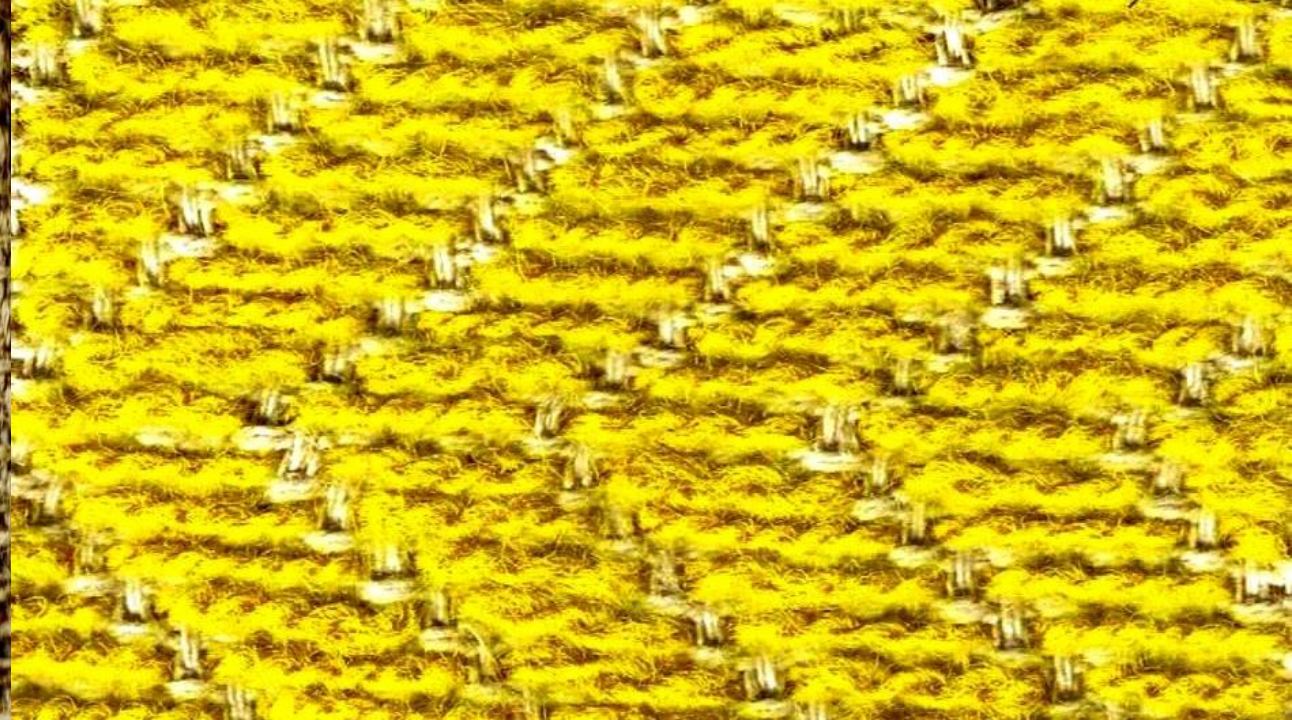
Nõel lühem,
jämedam,
suure silmaga
ja tõmbi otsaga

Lõng sobiv,
katab aluspinna

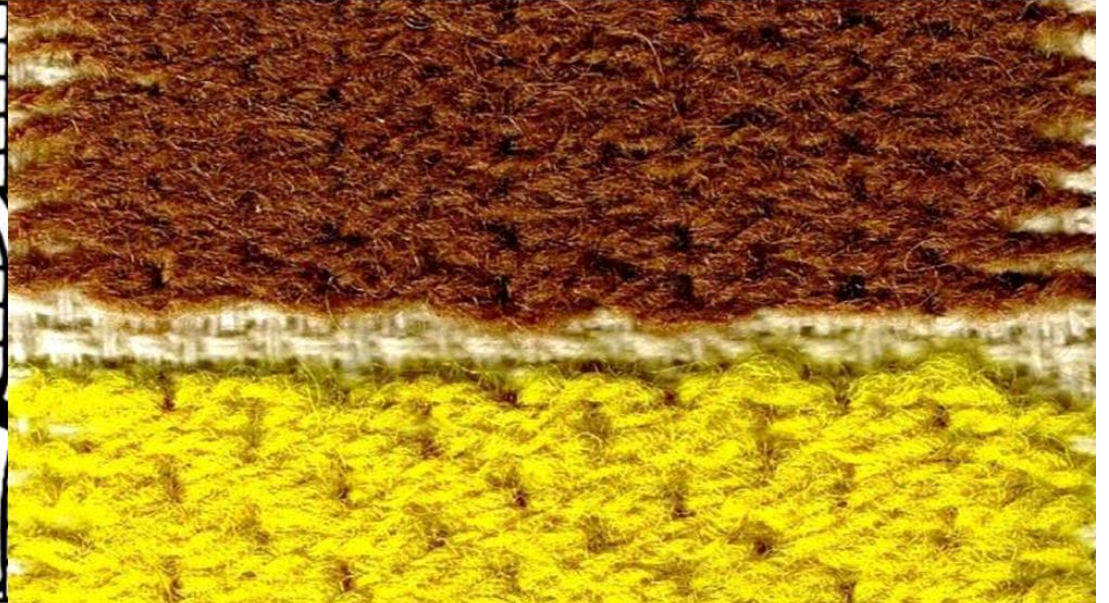
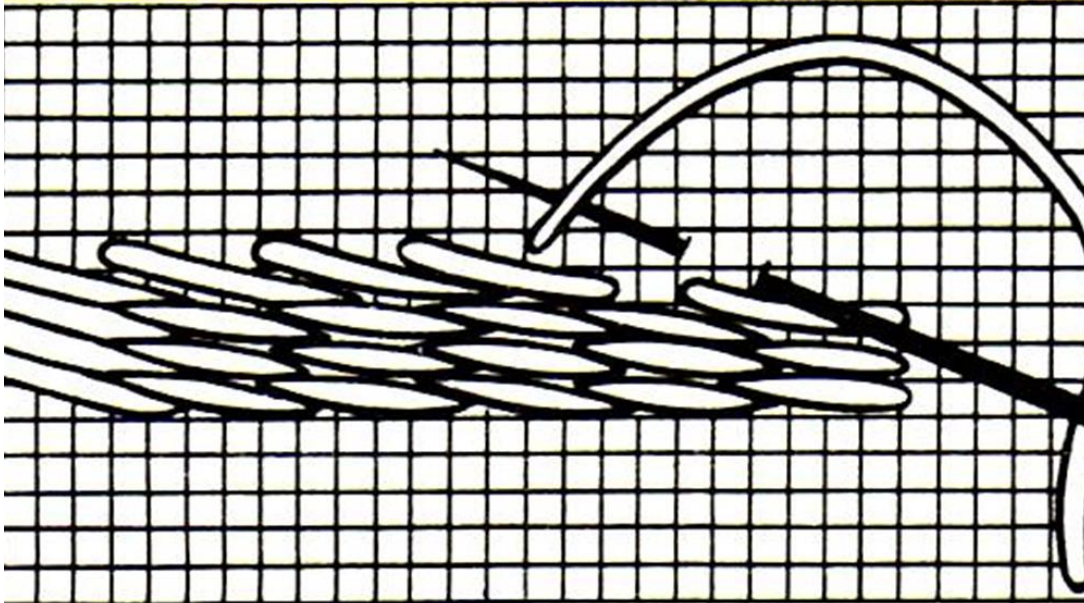
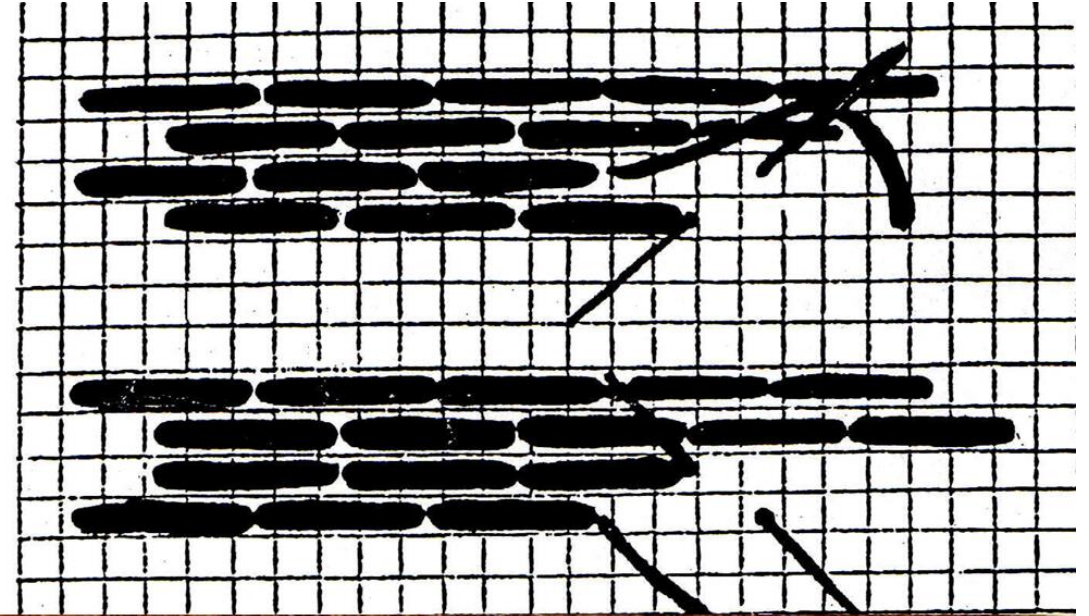
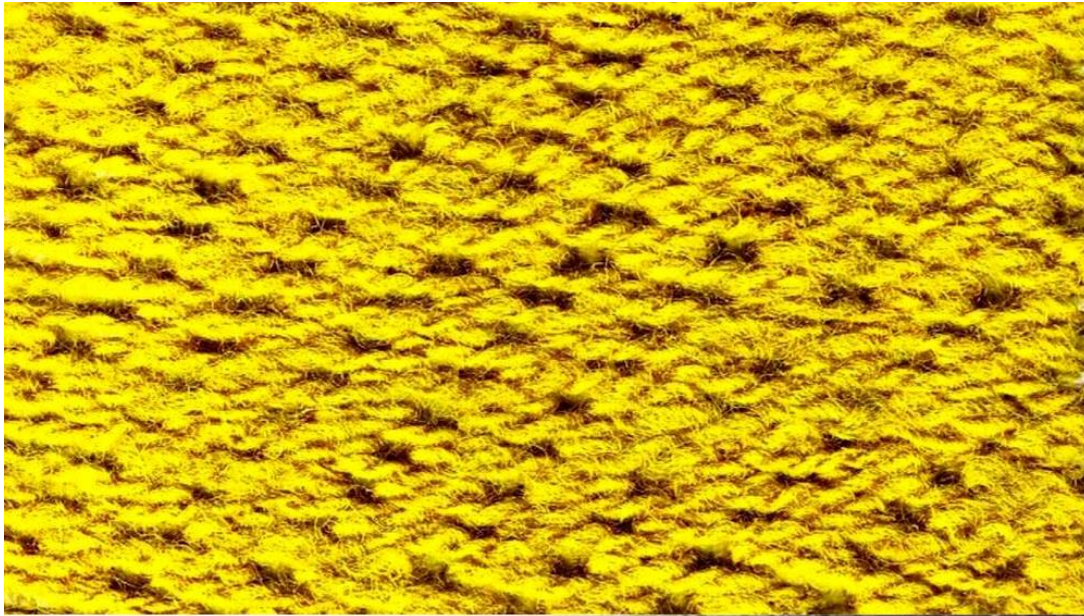
Kõik pisted ja valesti valitud jämedusega lõng ei kata aluspinda täieklilikult

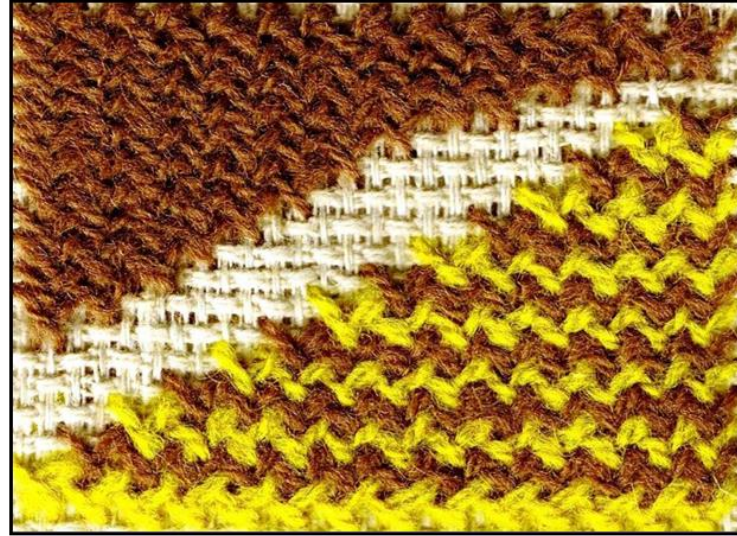
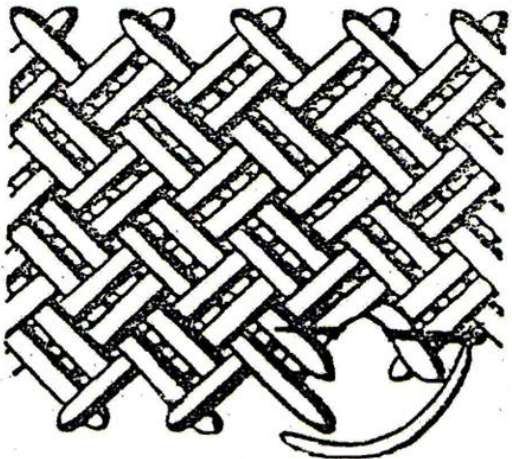
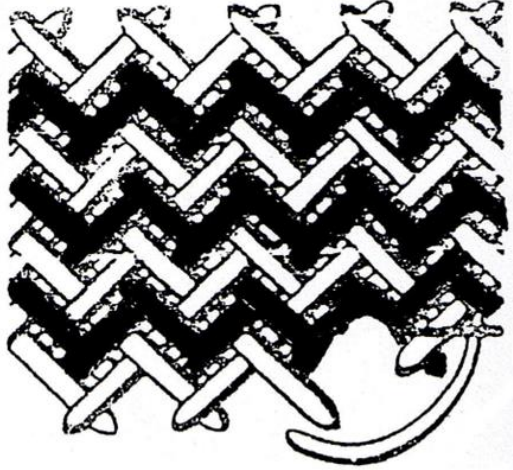
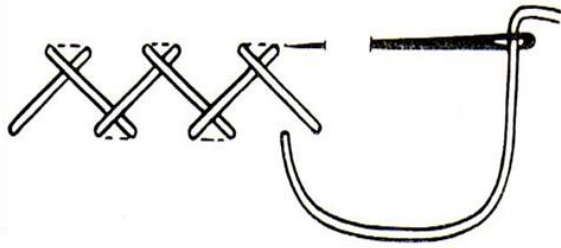

Eelpisted ja õige jämedusega lõng katavad aluspinda hästi.

Mahuline varspiste annab ilusa tiheda vaibapinna, ka kahte rida korruga tikkides saab hea tulemuse.

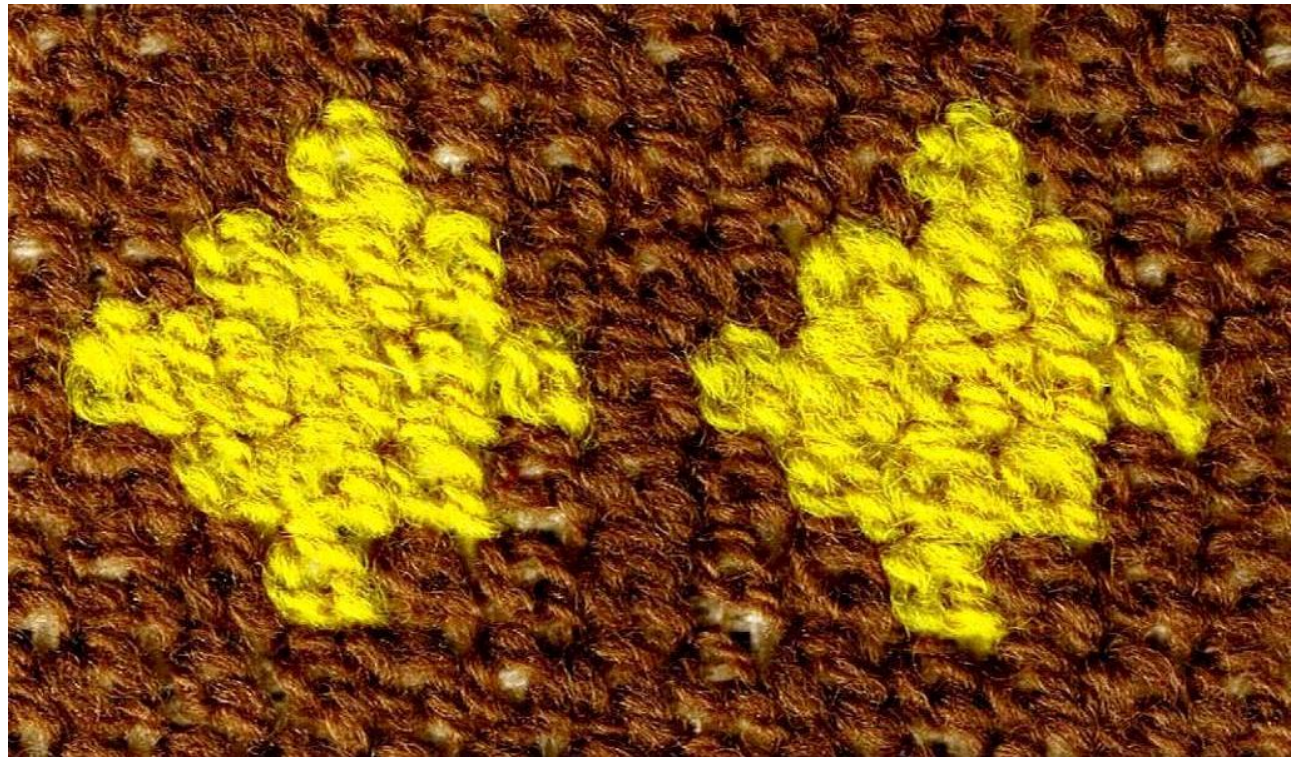
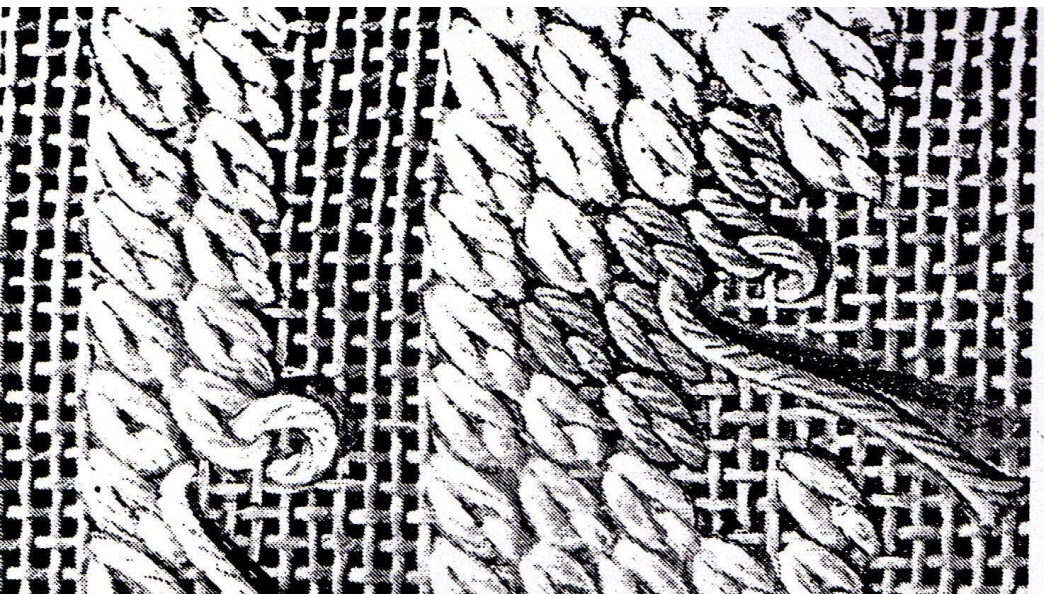
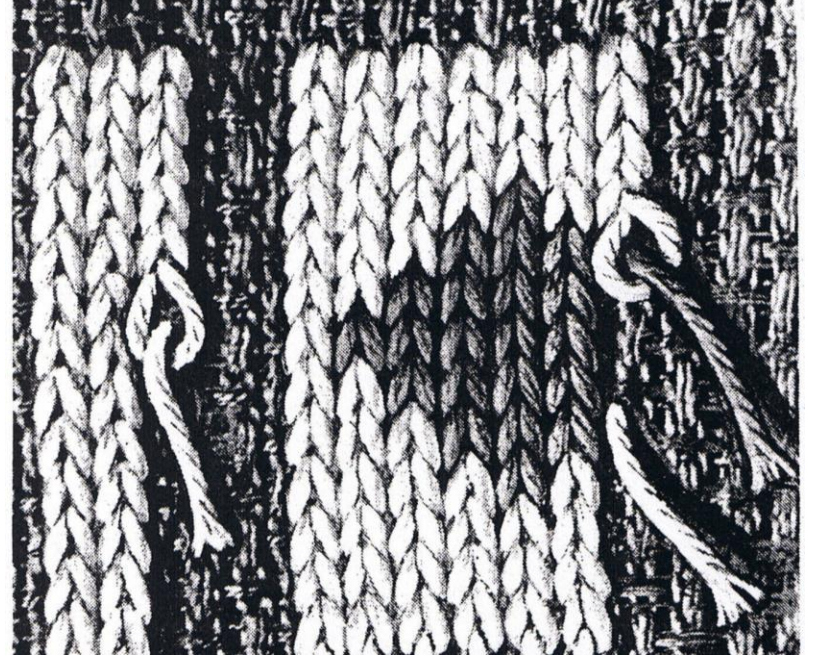

Aedpisted.

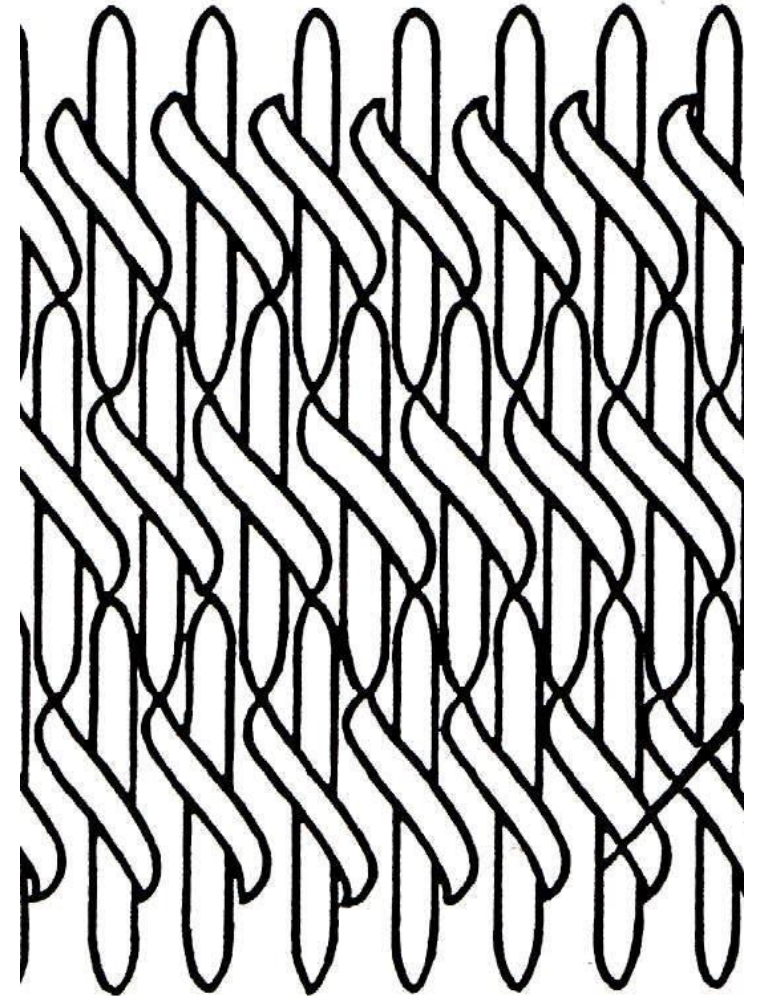
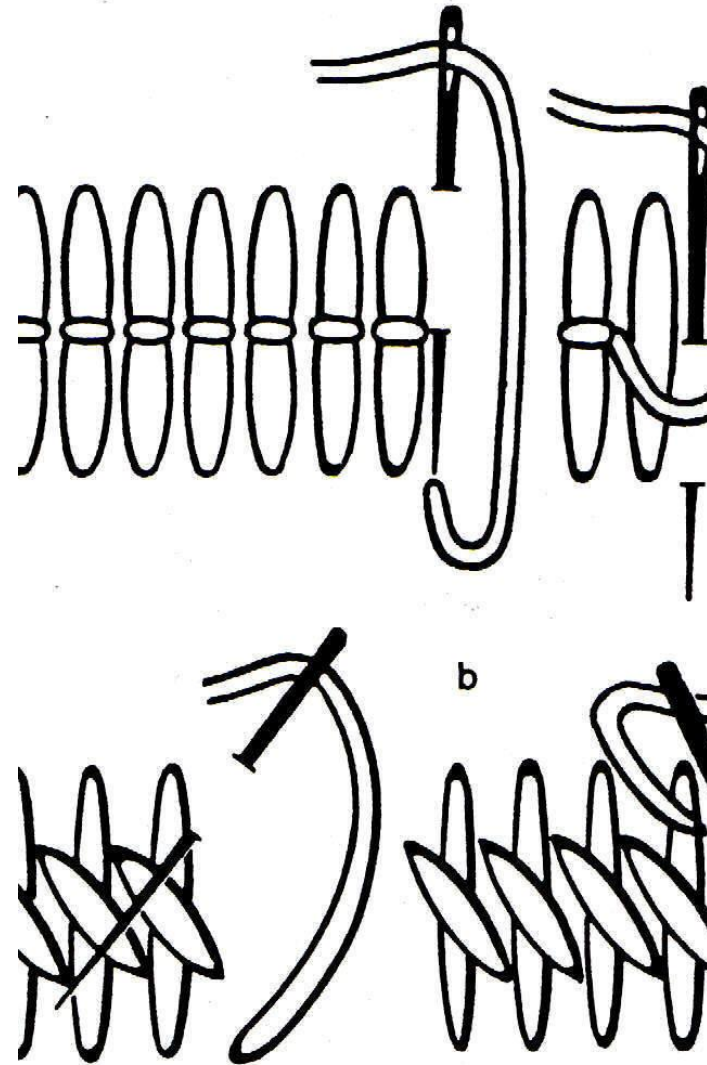
Aedpistetega saab kaks tihedat pinda tikkida, välimus jääb erinev.

- 1) Pisteridu tikitakse järjest edasi-tagasi tikkimise põhimõttel
- 2) Pisteridu alustatakse vasakult poolt igal real uuesti (edasi-tagasi tikkimist ei toimu).

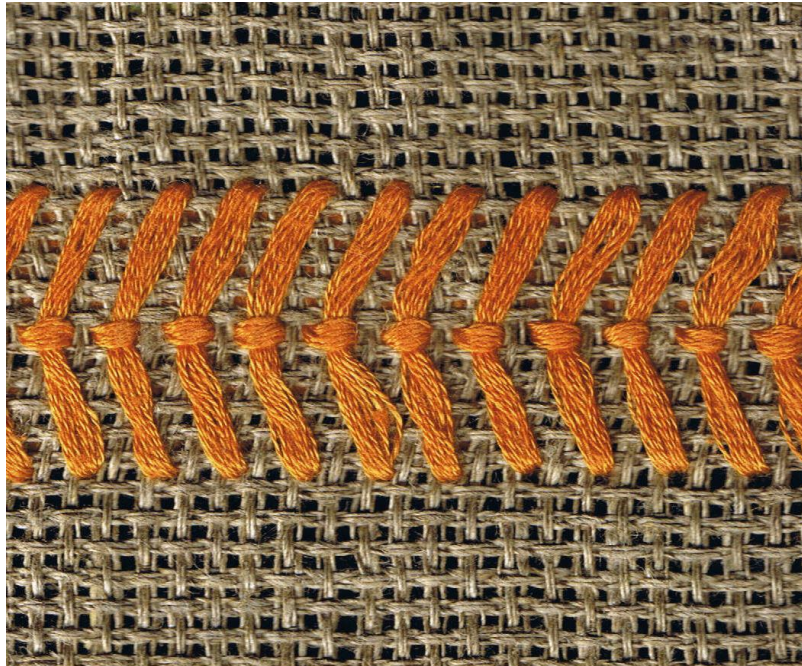
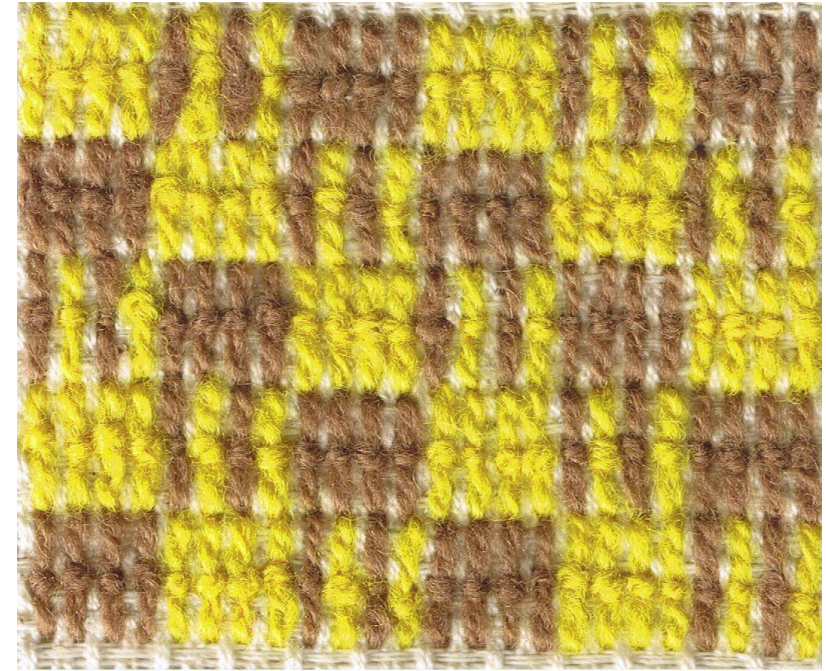
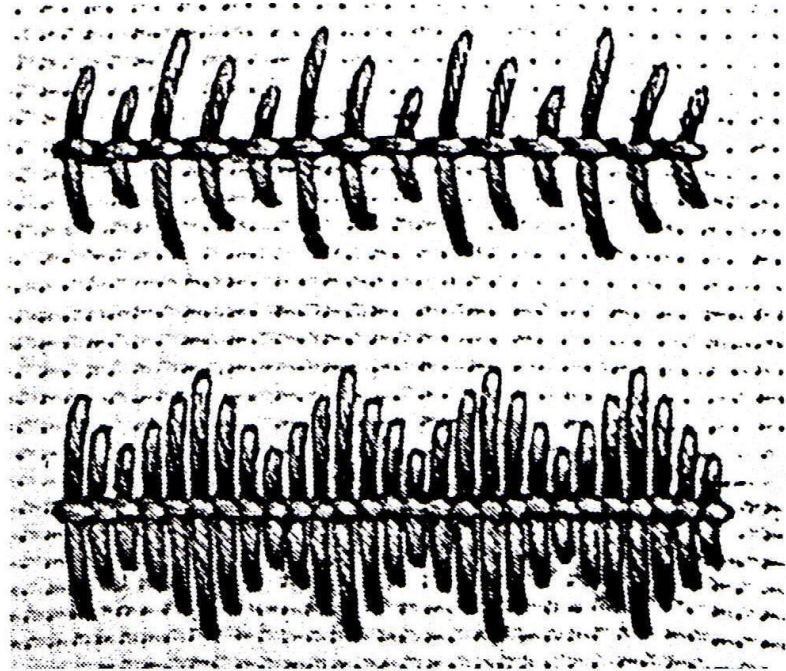
Ahelpisted ja linnusilmapisted

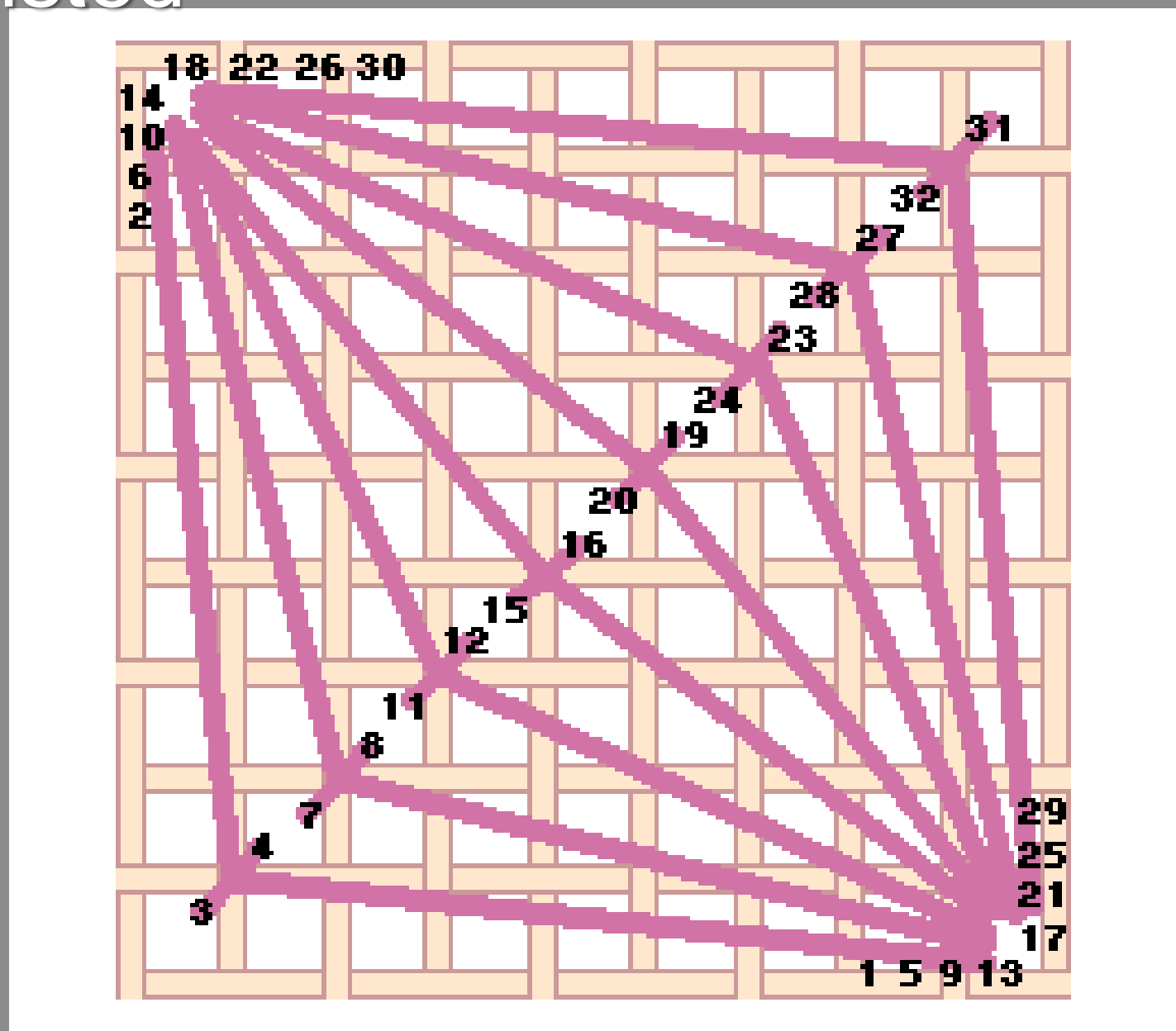
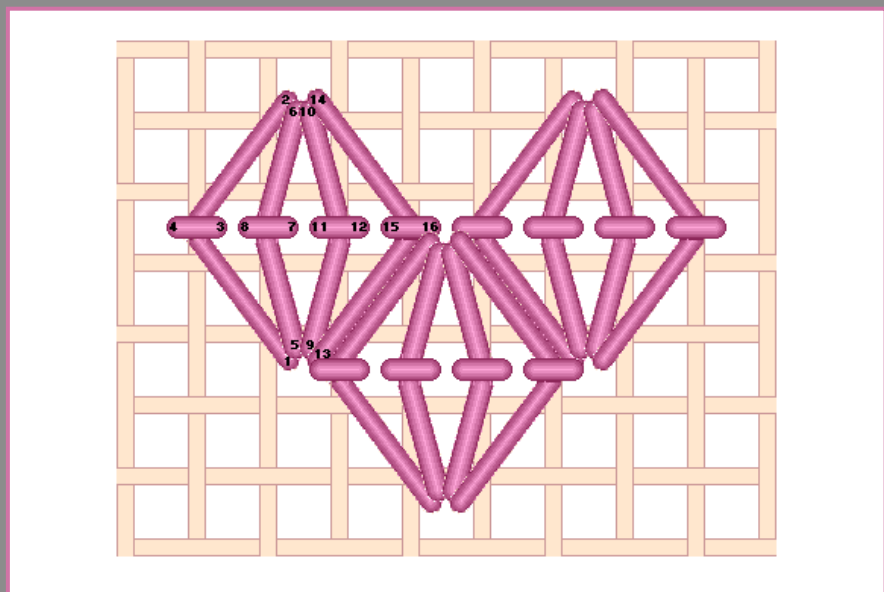
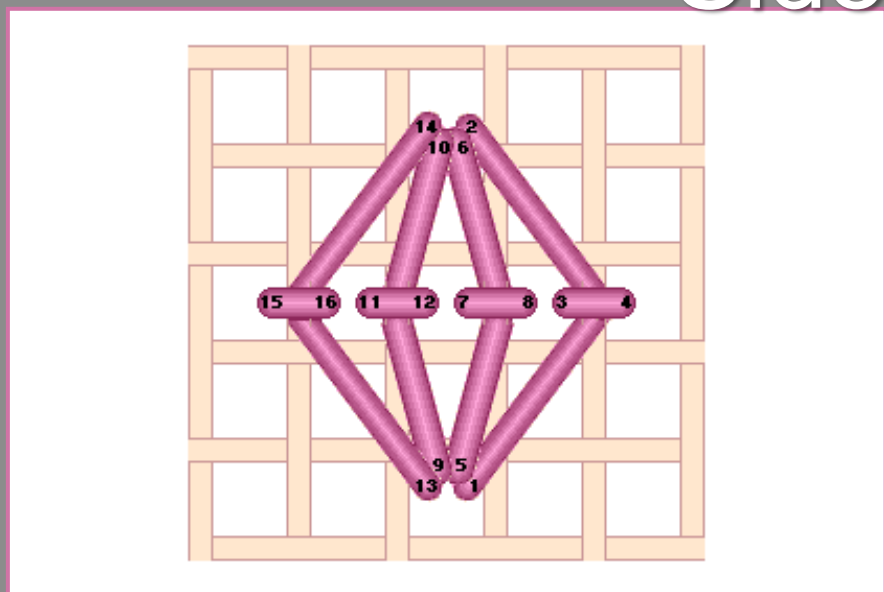
Sidepisted

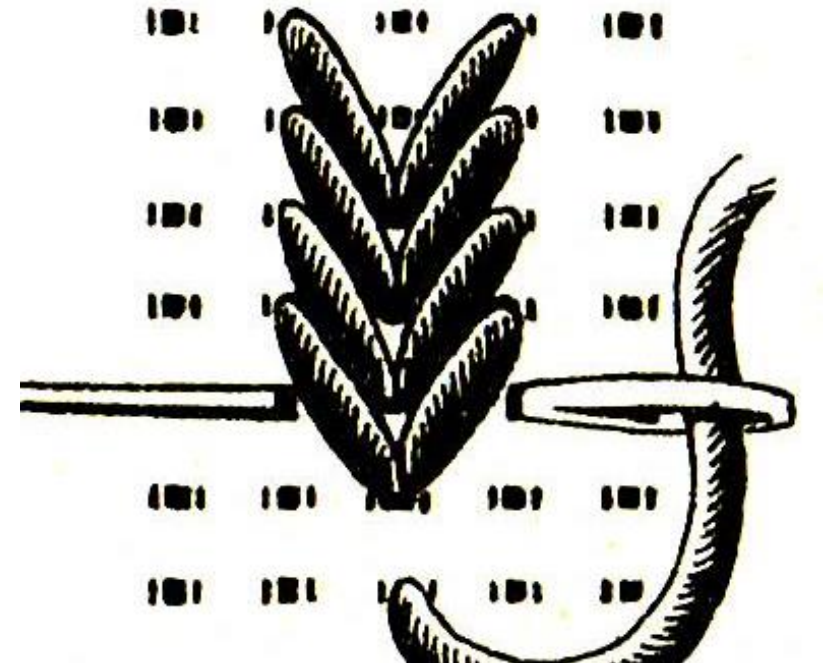
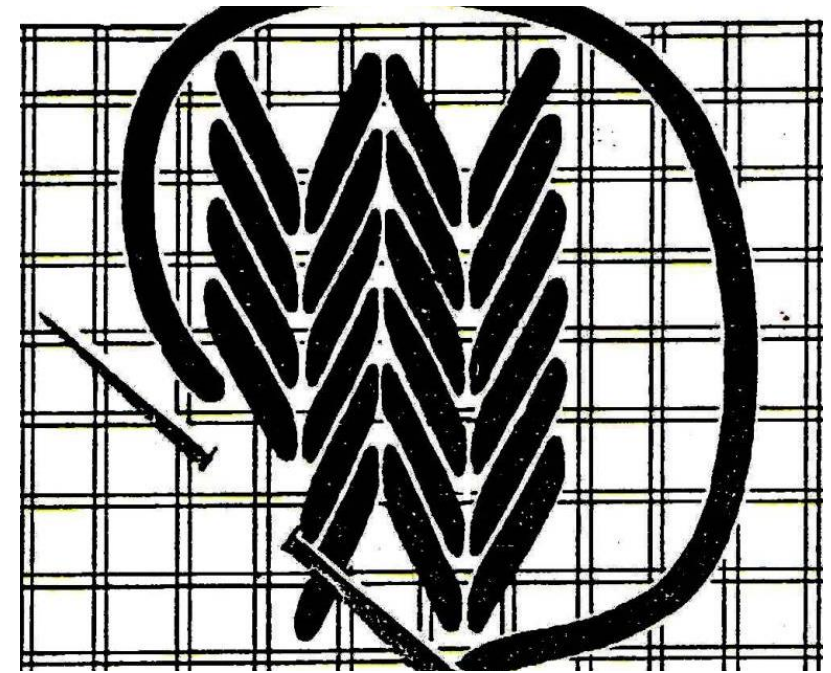
Sidepisted

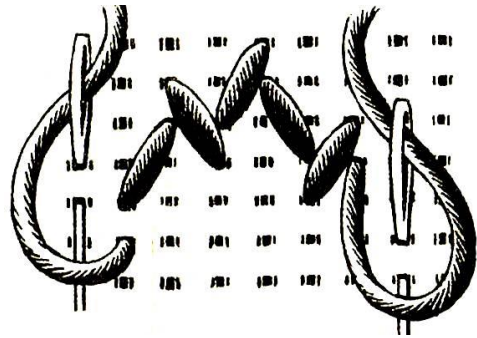
Sidepisted

Keelimpisted

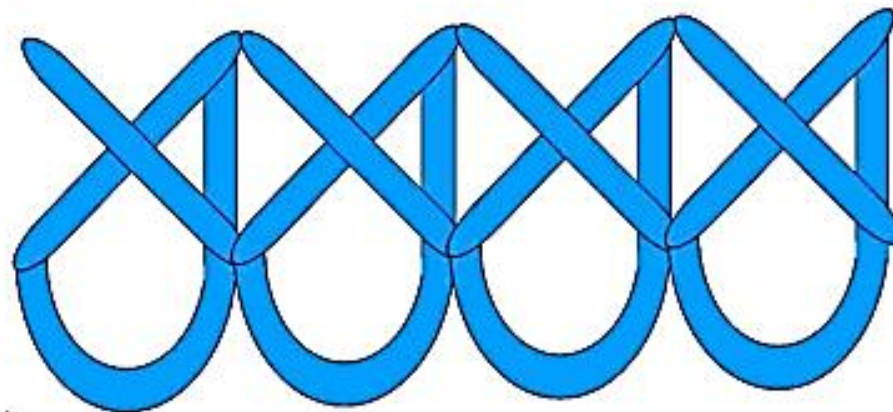
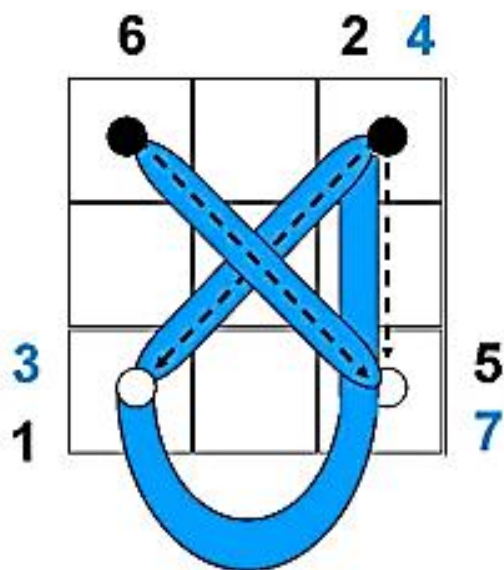
Keelimpisted

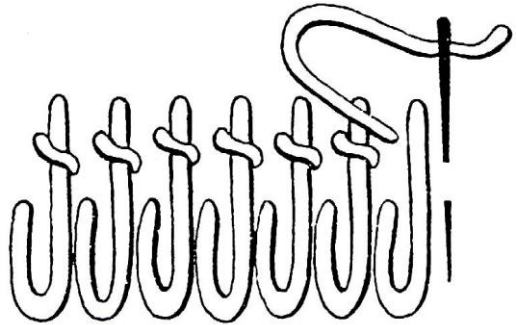
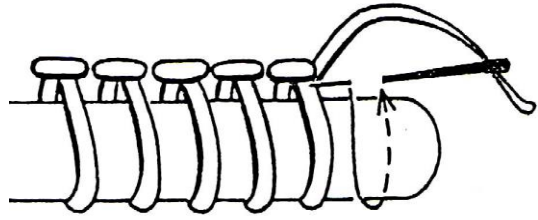
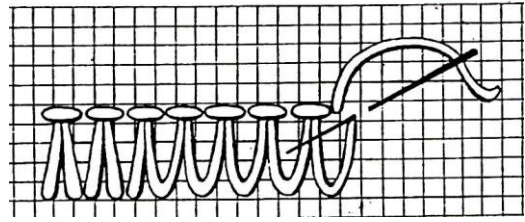
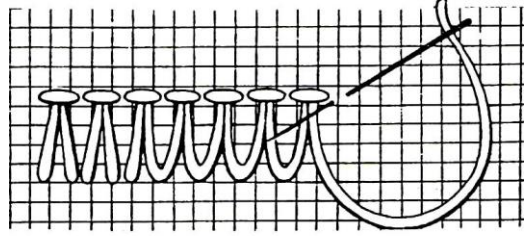

Narmaspiste

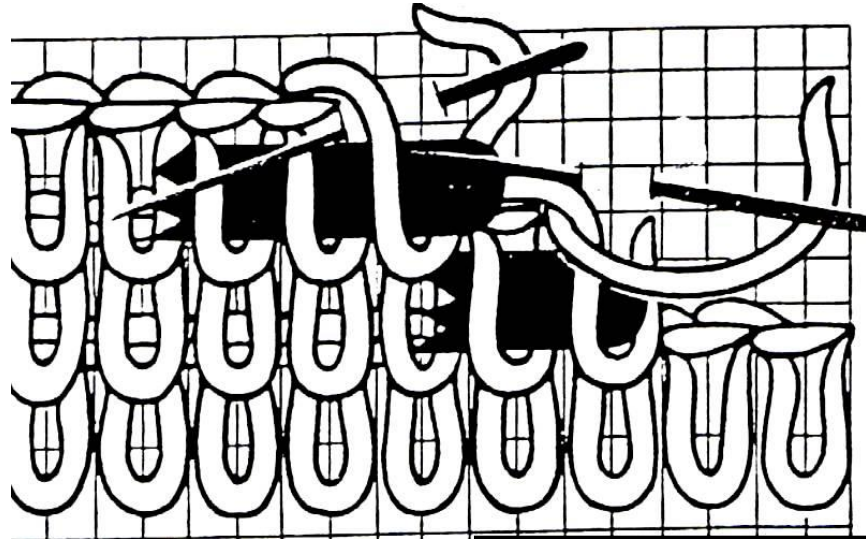
Teisi nimetusi: sametpiste, vaibapiste, kõrgendatud piste, Astrahani piste, plüüspiste, Berliini plüüspiste. Narmaspiste hiilgeaeg jääb 19.sajandi II poolde, mil ristpistetaustalistele figuuridele anti nende abil kolmemõõtmelisust. Narmaspistetega tikitakse vaibalikke suuremaid pindu, alusmaterjaliks soovitatavalt valida kahekordne kanvaa. Põrandavaipade tikkimisel peaksid pisteridade vahed jääma hästi kitsaks ning narmaread peaksid üksteist katma $\frac{2}{3}$ pikkuselt – nii ei jää valminud vaibale astudes „jalajälgi”, vaid karus hoiab end kenasti püstisena. Narmad võib kääridega lahti lõigata või teha seda osaliselt, samuti väga tihedat karuspinda on võimalik kääridega erireljeefsustega pindadeks pügada.

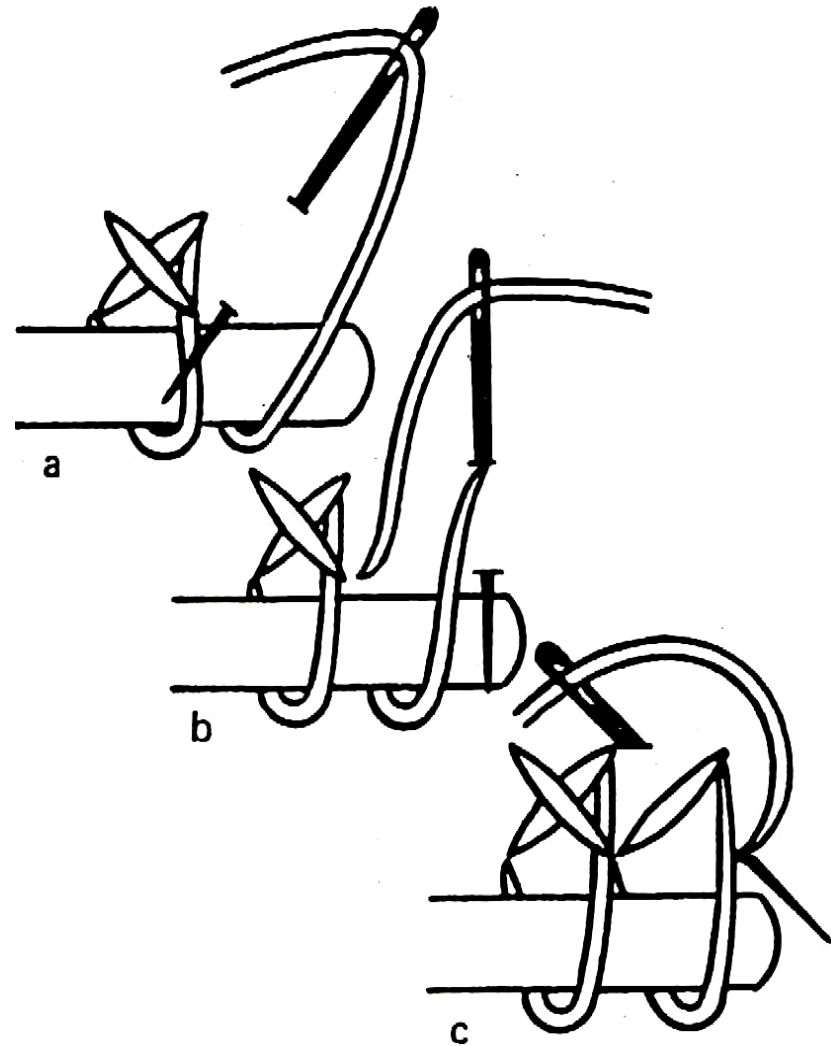
Narmaspisted

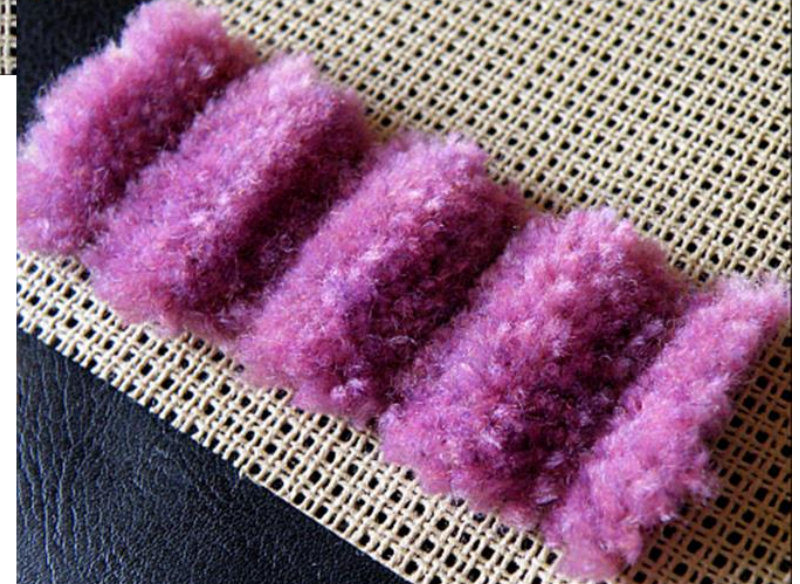
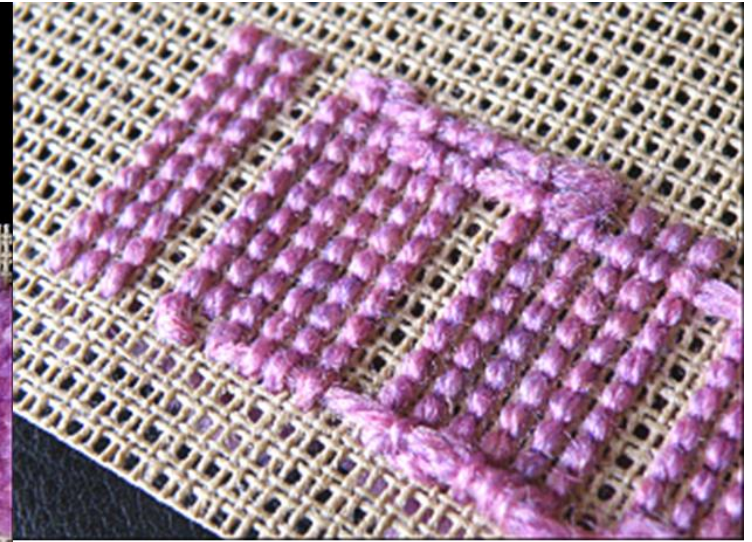
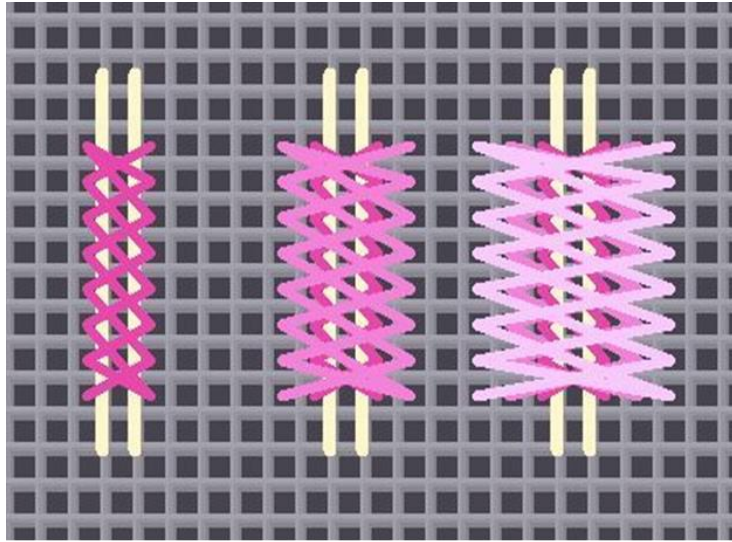
Narmaspisted

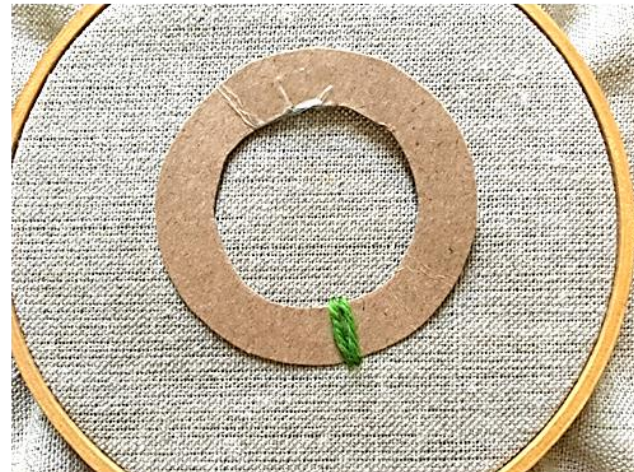

Narmaspisted

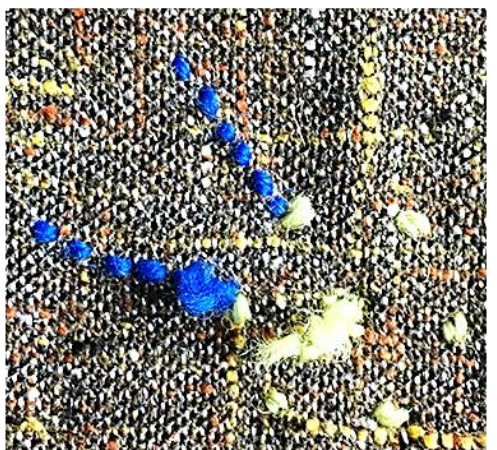

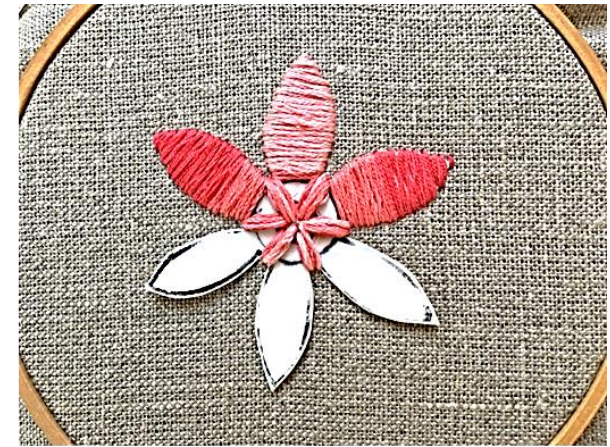
TAFTING TIKKIDES

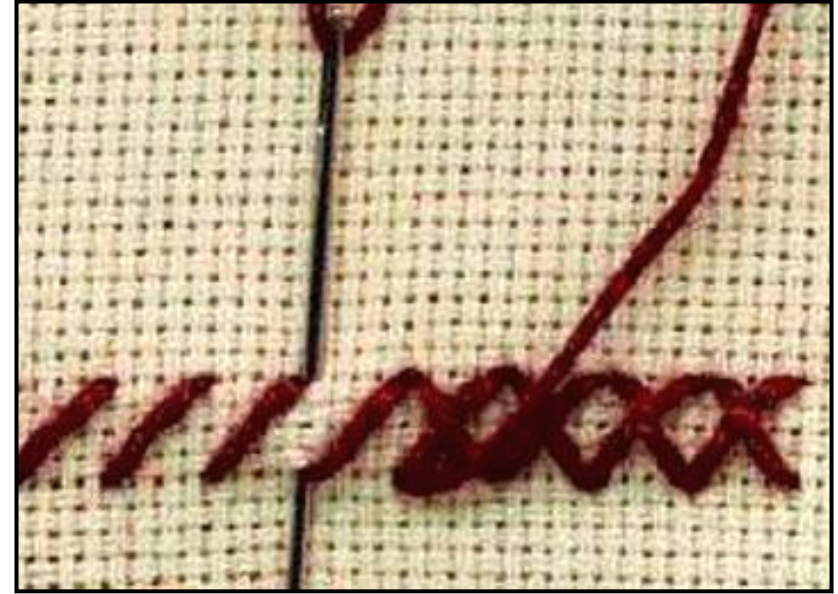

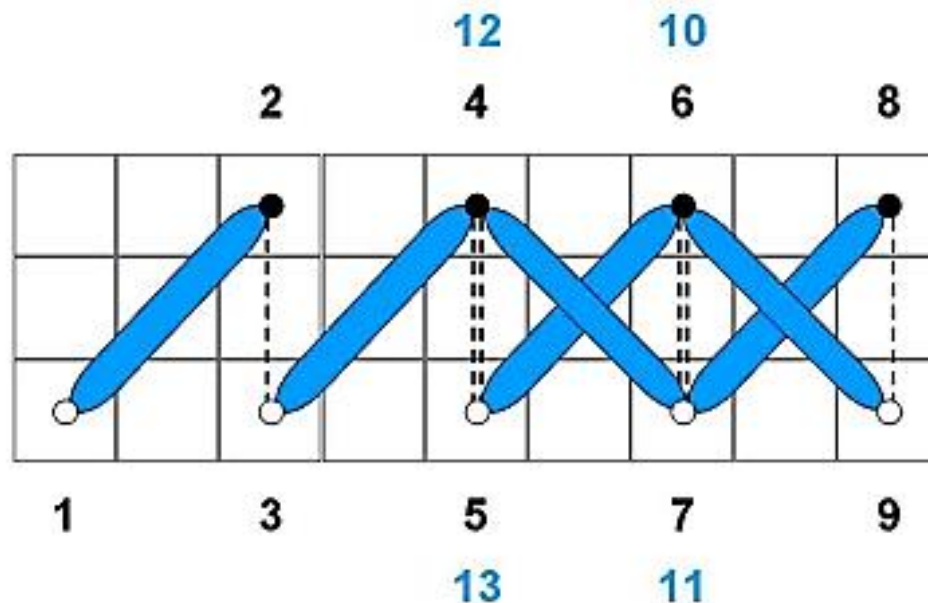
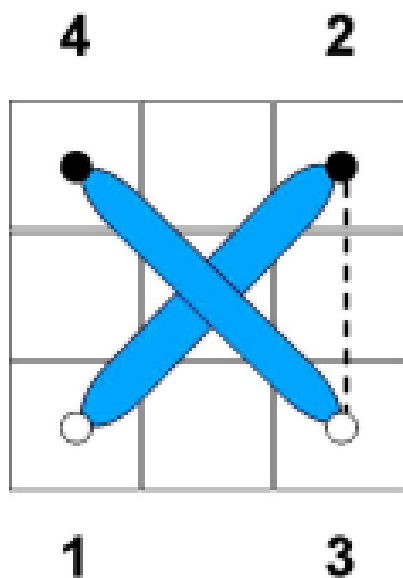

Ristpisted

Ristpisteid võib tikkida mitmel erineval moel, kuid põhiristpiste moodustab kangaruutu alati x kujutise. Tikkides peaks jälgima, et pisted kangalõngu nõ ei rikuks, vaid et nõel liiguks auguridade vahel ilma kangalõngu kaasa haaramata.

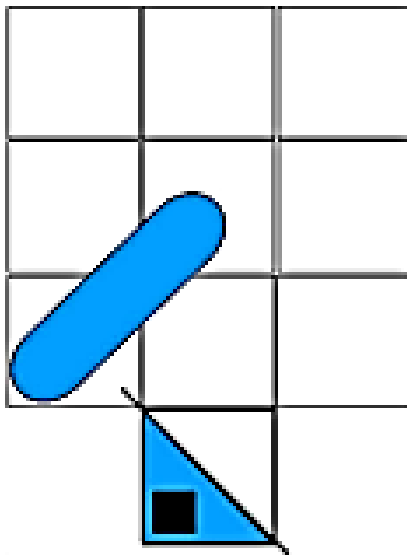

Ristpistetikandis tikitakse ristpisteid tavaliselt ridade viisi kaheosalise töökäiguga: esmalt tikitakse aluskaldpisted kas vasakult paremale või vastupidi, järgmiseks tikitakse tagasireaga vastaskaldega pealispisted.

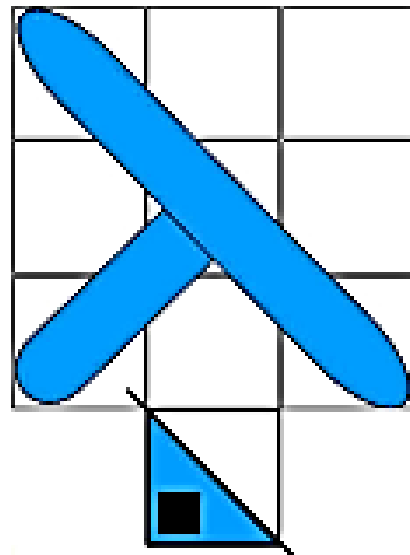
Ristpisted on ka **osaristpisted**. Neid kasutatakse töödes, milles esineb väga täpseid detailide värvivahetusi.

Veerandristpiste – skeemil näidatakse, millisesse nurka peaks osaristpiste moodustama. Too selles nurgas nõel kanga pinnale ja torika ruudu (diagonaali) keskel uuesti kangasse.

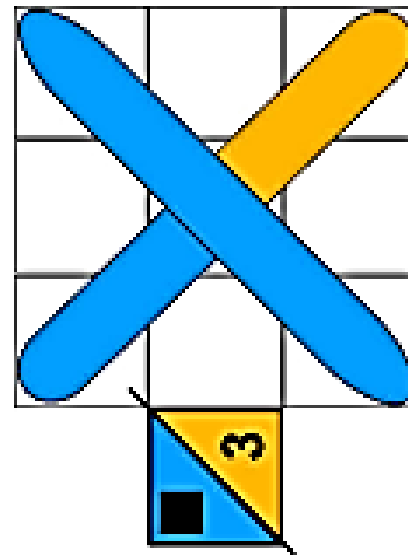
Kolmveerandristpiste – veerandristpistele tikitakse juurde poolristpiste. NB! Veerandristpiste peab kalduma õiges suunas.

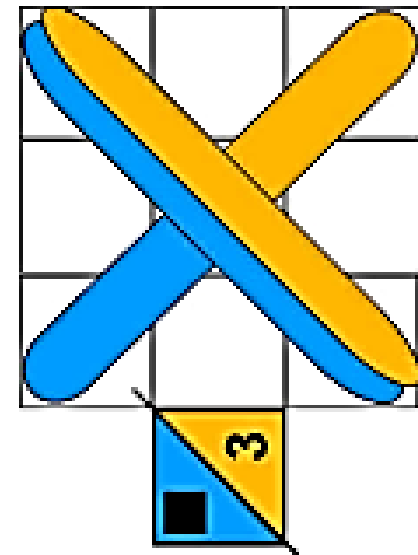
Veerandristpiste

Kolmveerandristpiste

Kaks sümbolit

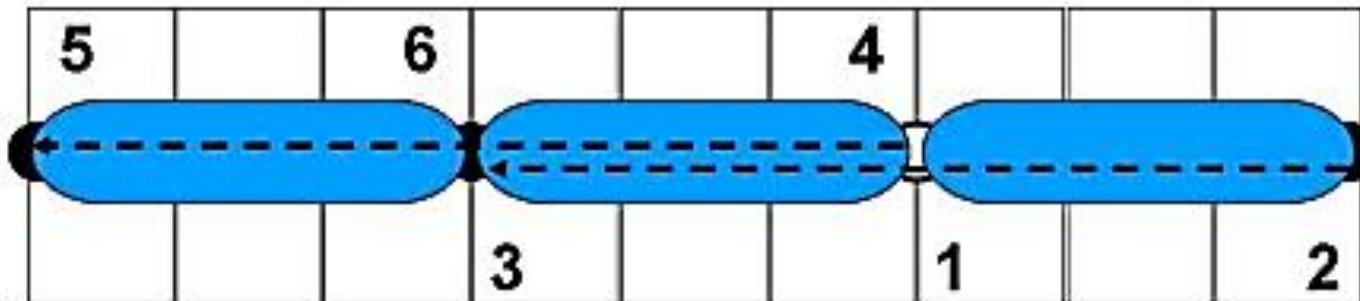
Teineteise peal

Kaks sümbolit – kui ruudus esitatakse kaks sümbolit, siis tuleb tikkida ristpiste kahe näidatud värviga. Kolmveerandristpiste tikitakse põhivärviga ja veerandristpiste taustavärviga.

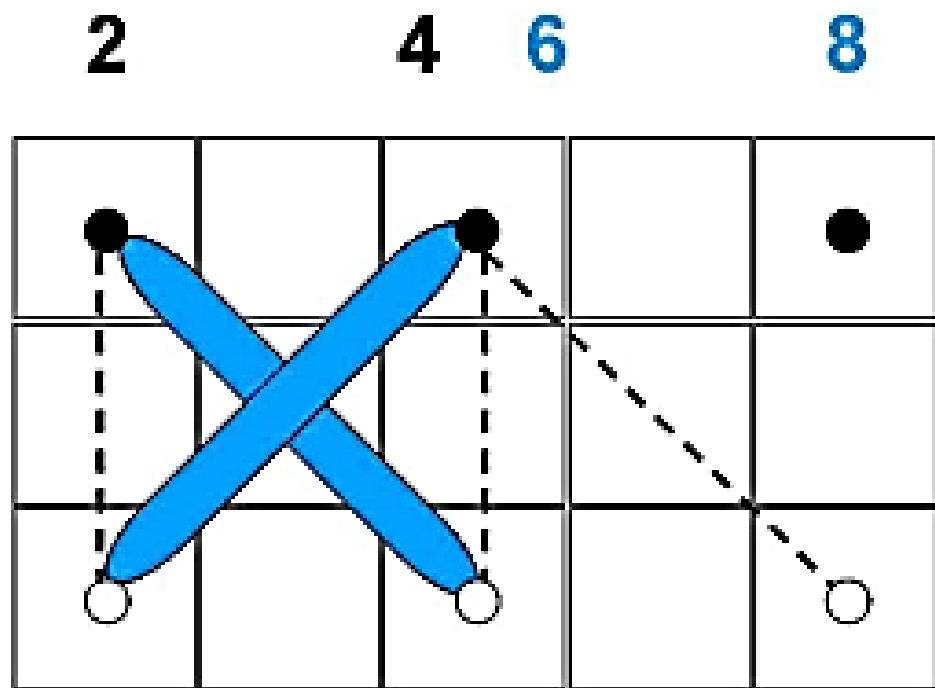
Teineteise peal – Kui soovitakse selget värvi piirjoont, siis tikitakse kolmveerandpiste mõlema värviga teineteise peale.

NB! Jälgida, et mõlemad kaldpisted oleksid korrektset kõrvuti.

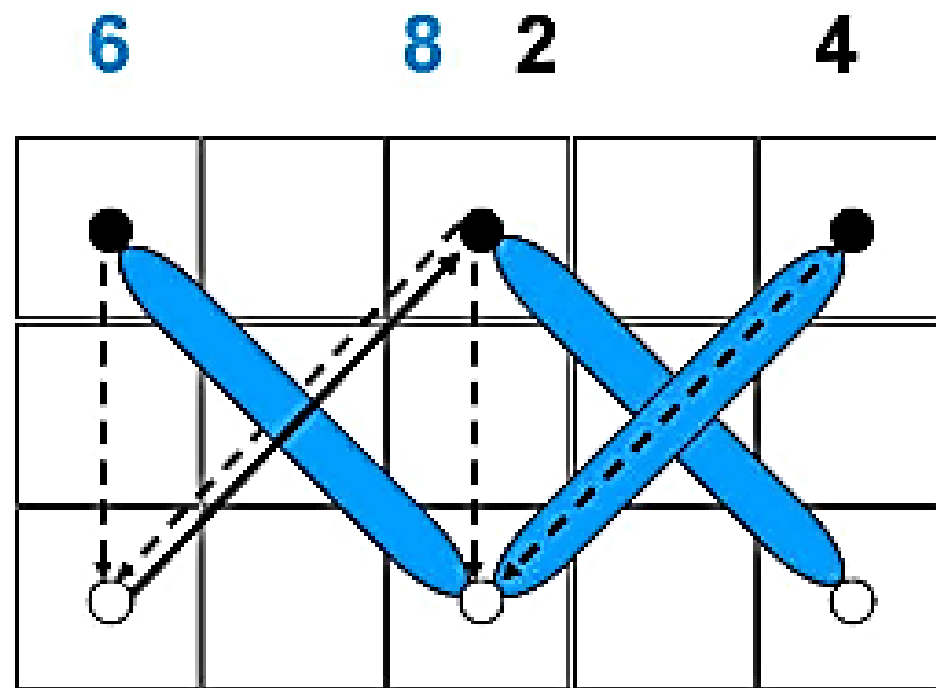
Mõnikord esinevad ristpistemustrites tikkpisted motiivi kontuuride rõhutamiseks. Tikkpisted tikitakse ristpistetest veidi õhema lõngaga, näiteks kui ristpistete tikkimisel kasutatakse kahekordset mulineed, siis tikkpisted tikitakse ühekordse lõngaga.

Ristpisteid on aeg-ajalt vaja tikkida üksikult või paariviisi kas paremale või vasakule liikudes. Ristpiste nõ kohe valmis tikkimine esineb mustrites, kus taustaks jääb kangas.

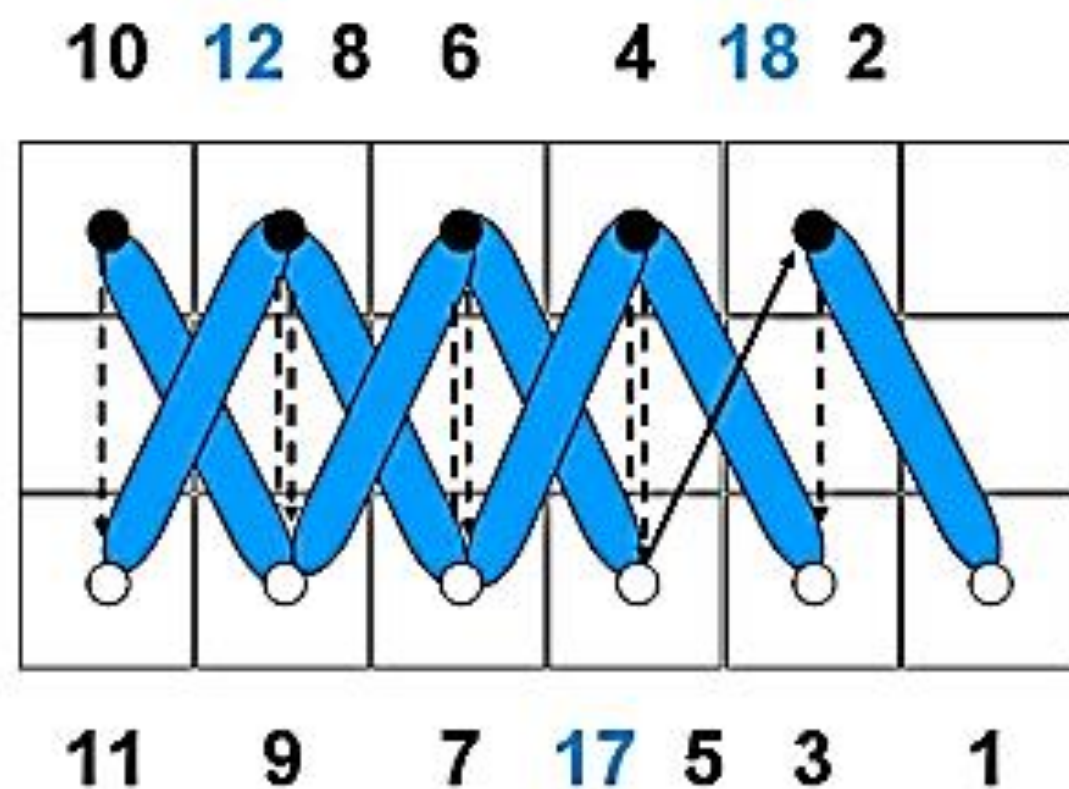
Ristpiste suunaga vasakult paremale.

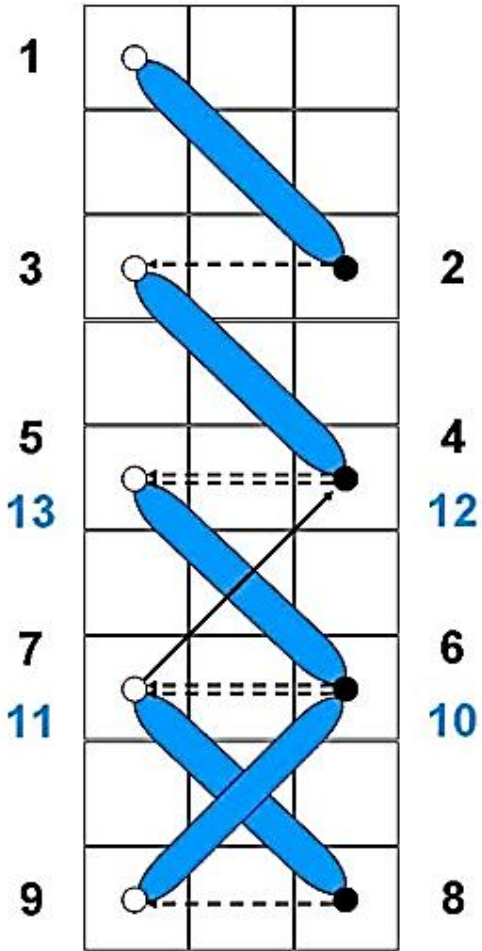
Ristpiste suunaga paremalt vasakule.

Piklik ristpiste

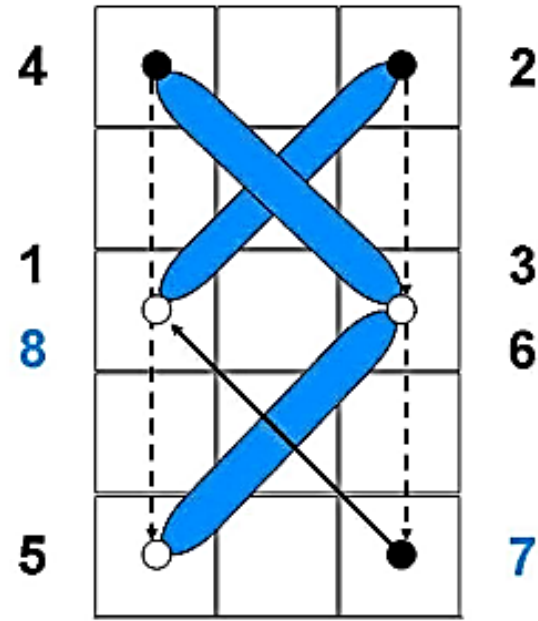
Foto Tiia Artla.

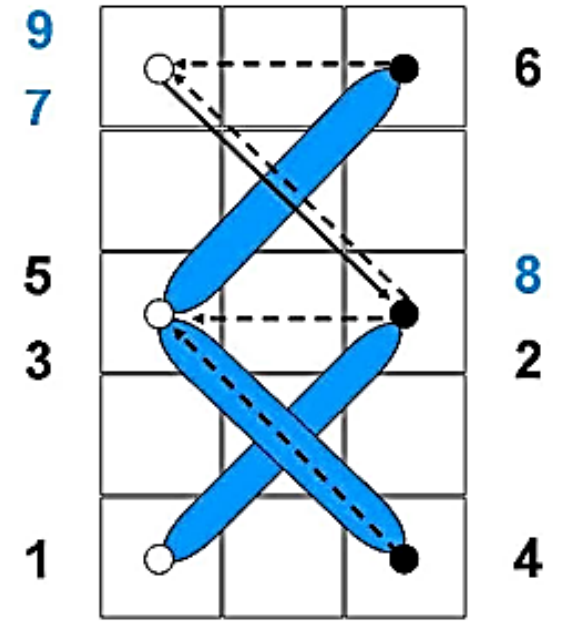
Vertikaalselt tikitud ristpisted. Iga piste tehakse kohe valmis või tikitakse reaviisi.

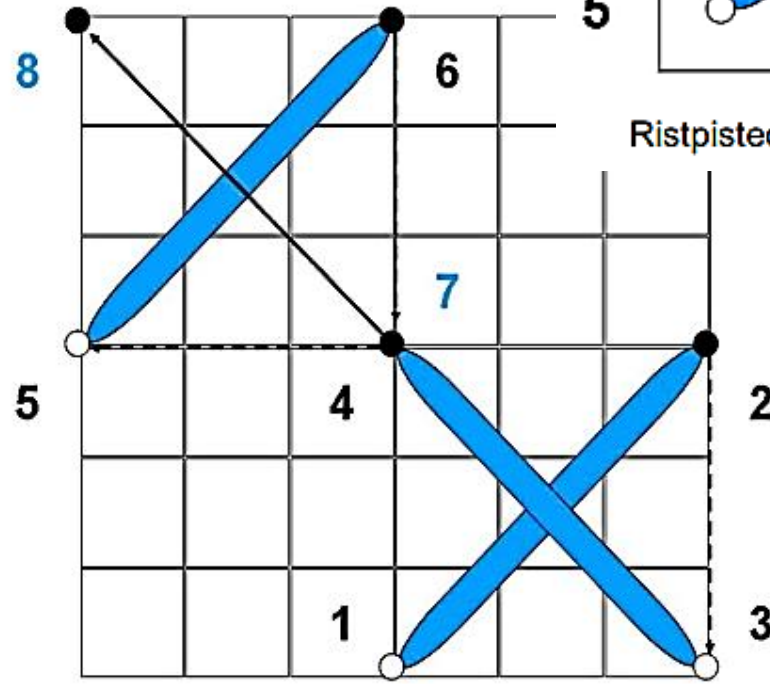
Ristpisted püstreana tikkides.

Ristpisted ülalt alla tikkides.

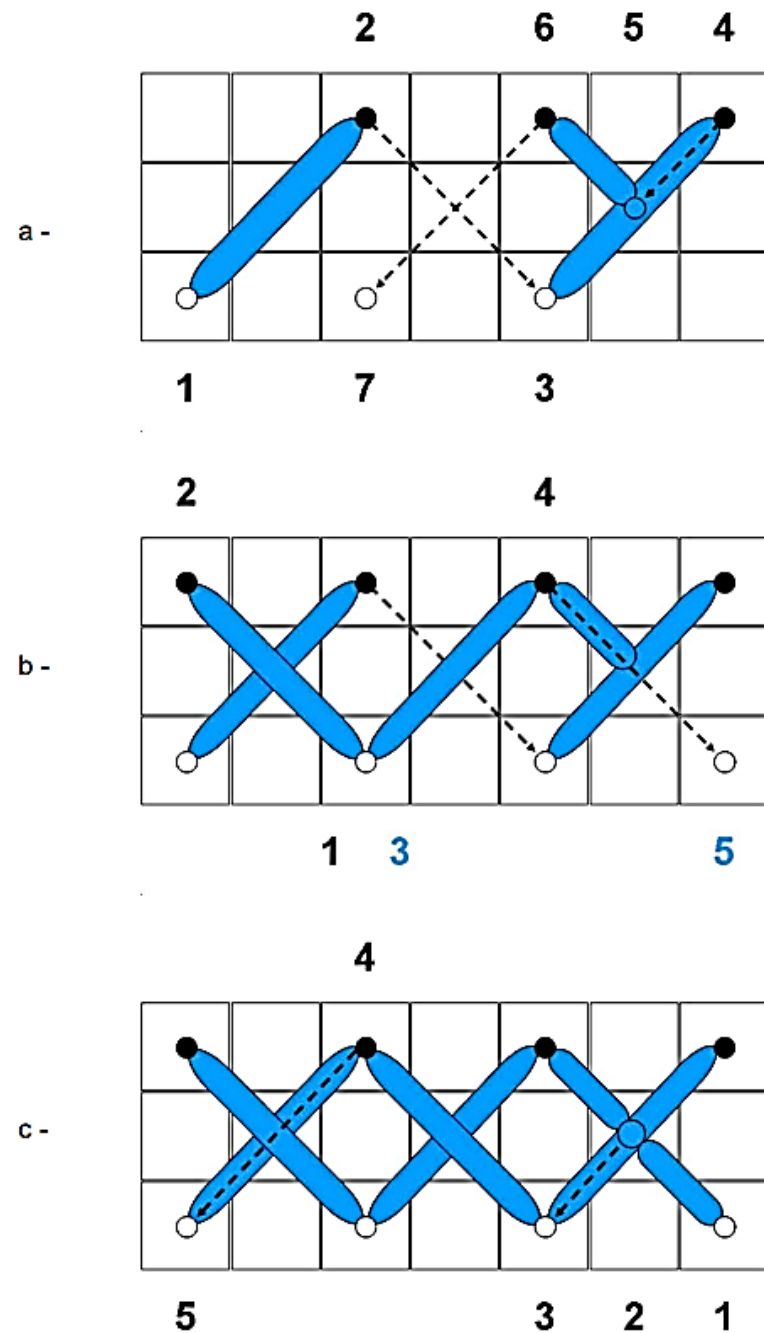

Ristpisted alt üles tikkides.

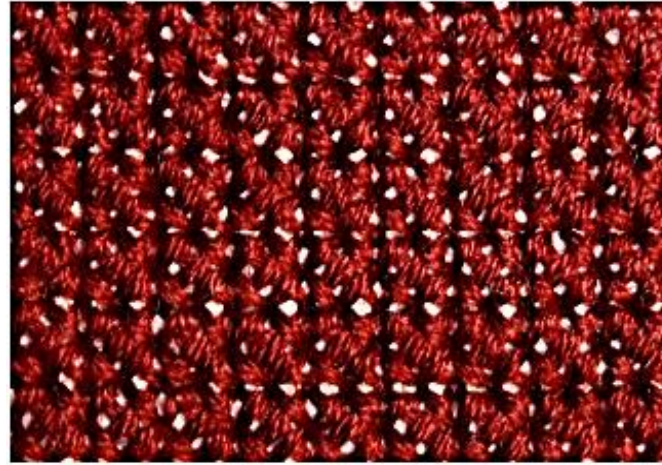
Ristpistete liikumine diagonaalsuunaliselt.

Kahepoolseid ristpisteid tikitakse siis, kui tikandi mõlemad pooled jäävad eseme kasutamisel nähtavaks. Iga rida valmib neljajärguliselt. Kõigepealt tikitakse iga teine poolristpiste. Rea lõpus tuuakse nõel riide peale viimase piste keskel. Järgnevalt tikitakse pool esimesest pistest ning rida tikitakse lõpuni. Analoogselt tikitakse ka „vahelejäänud” ristpisted.

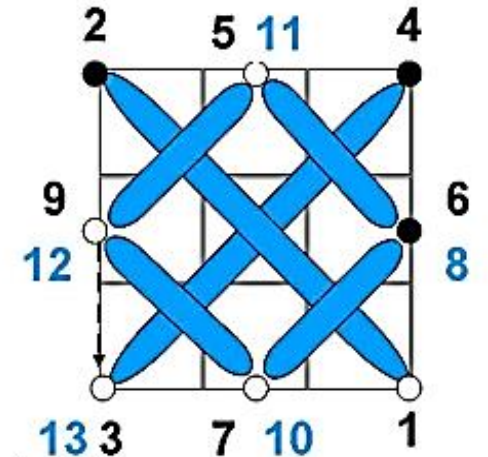
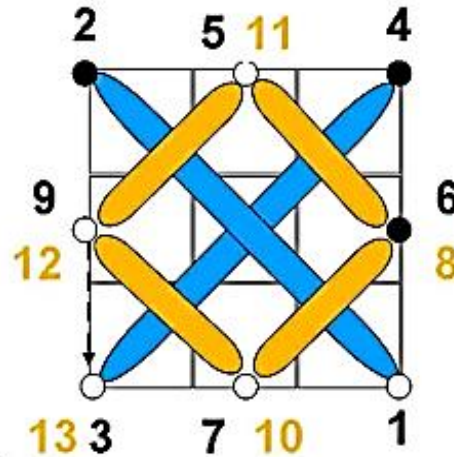
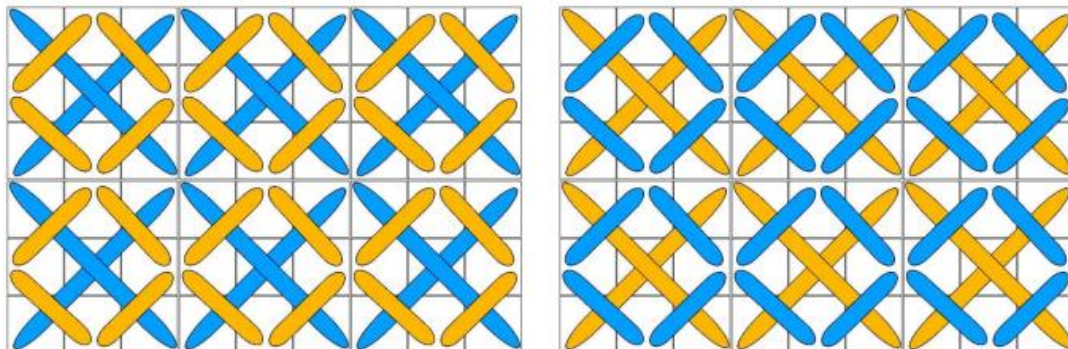
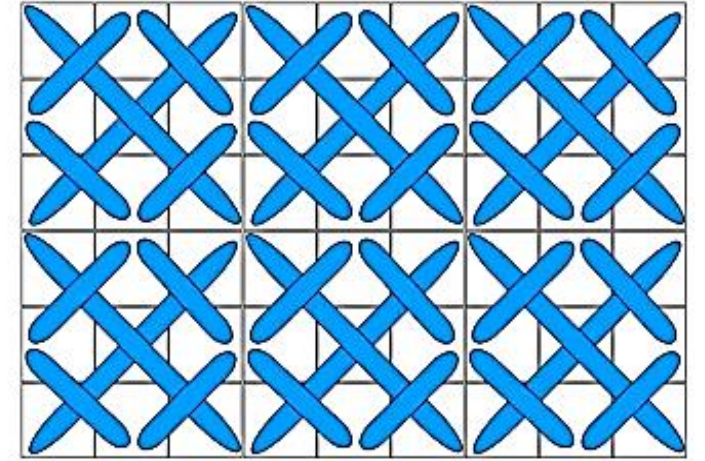

Riisipiste

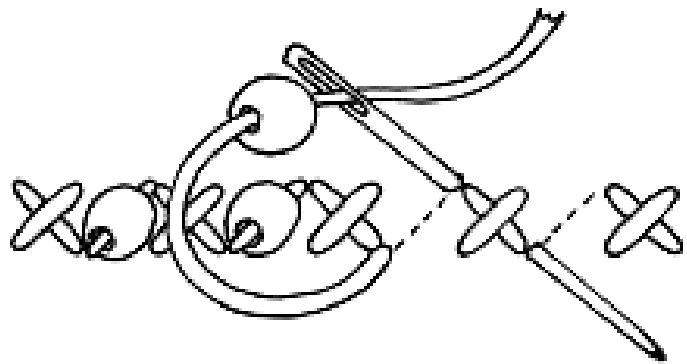
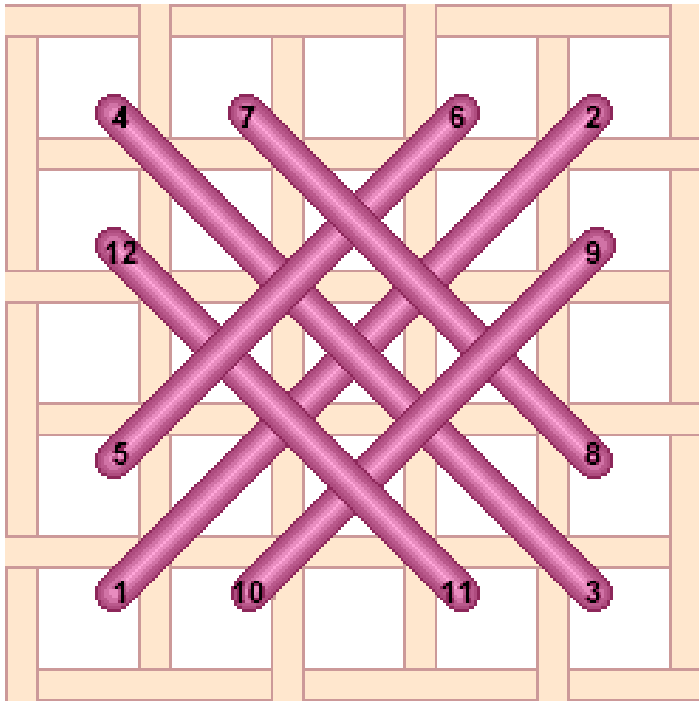
Kanvaatikandi piste, õige lõngajämeduse korral väga hea katvusega. Pistepinda võib tikkida kahevärviliseks või kasutada kahe suguse jämedusega lõngu. Pinda kattes võib liikuda piste haaval või tikkides kõigepealt alusristpisted ja seejärel nurkadesse diagonaalpisted.

Riisipisted. Foto Tiia Artla.

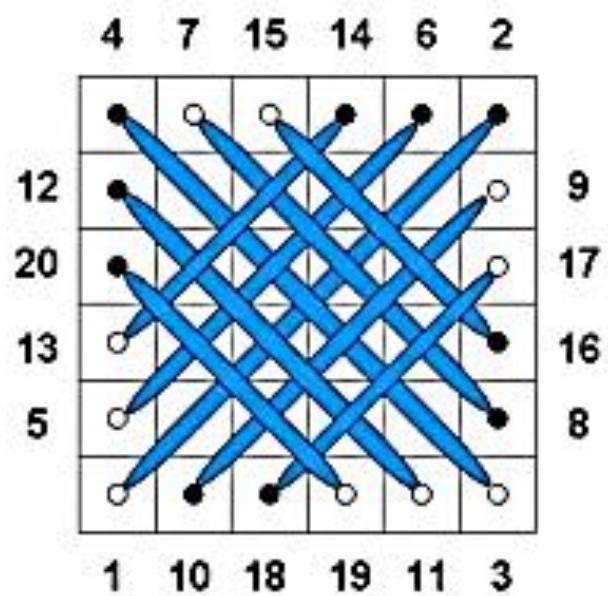

Vahvelpisted

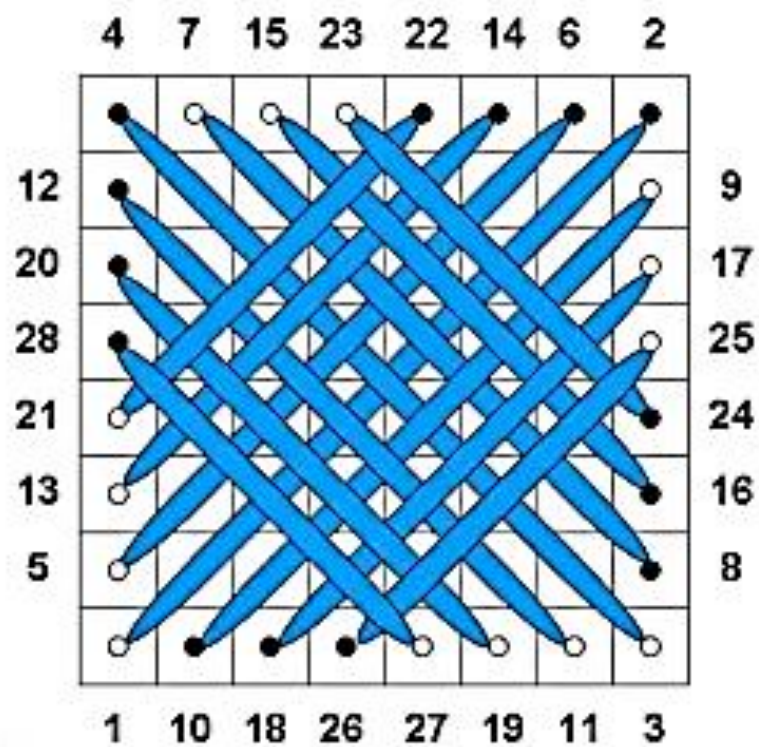

Kahepoolsed ristpisted

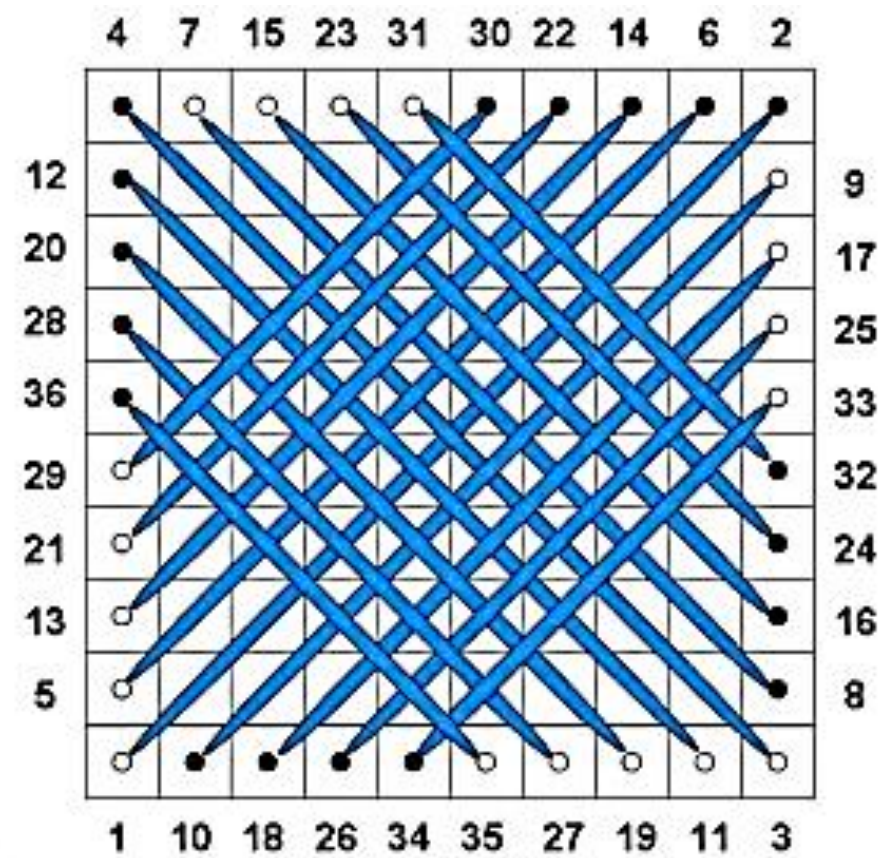

Vahvelpiste 6-ga

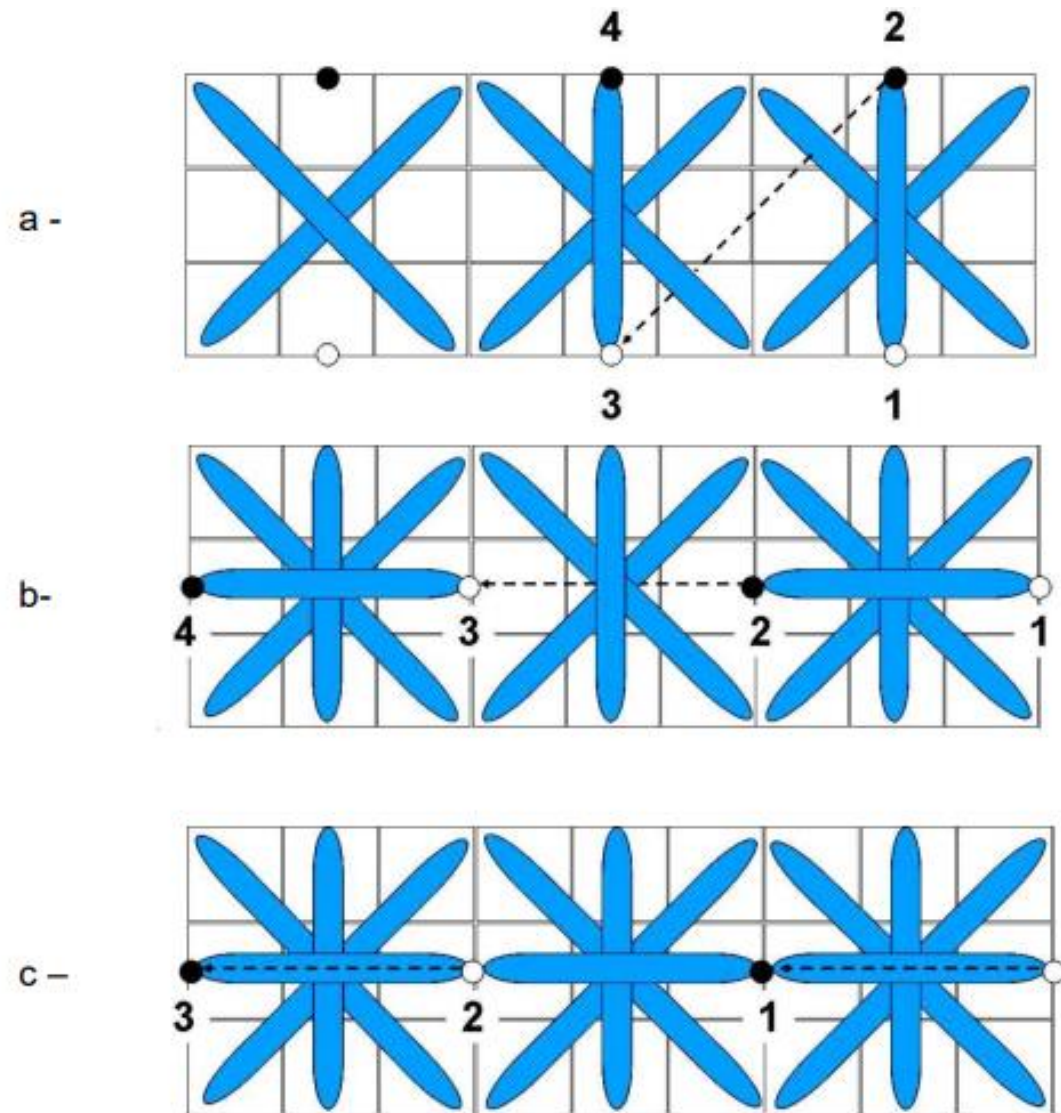
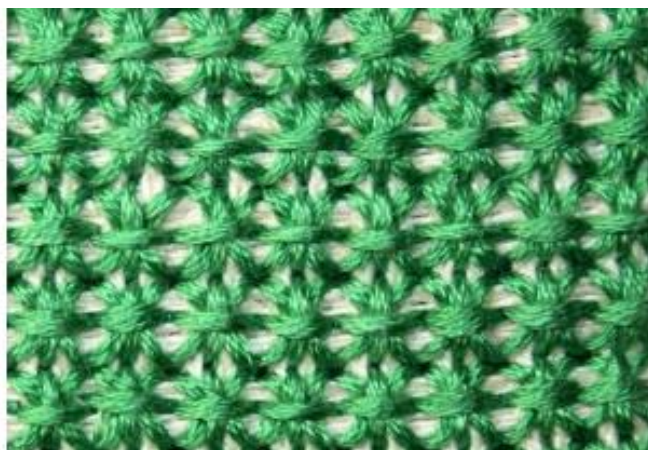
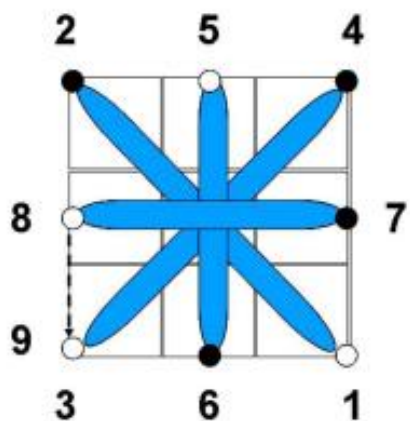
Vahvelpiste 8-ga

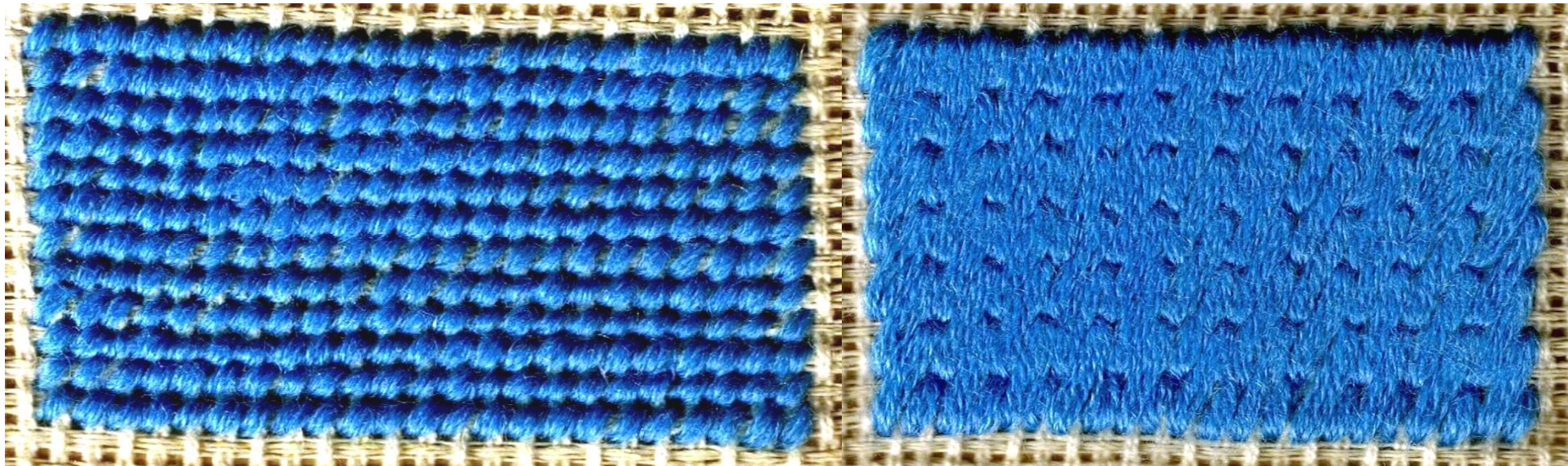
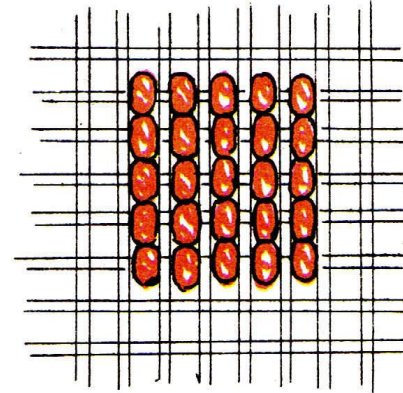
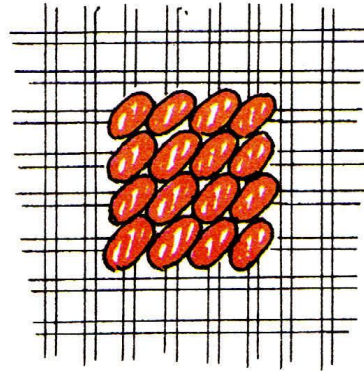
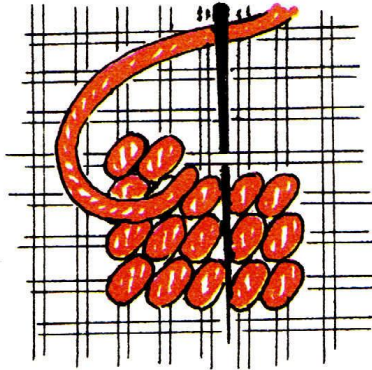
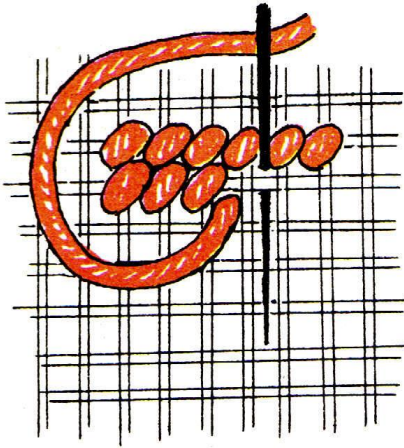
Vahvelpiste 10-ga

Kaksikristpiste.

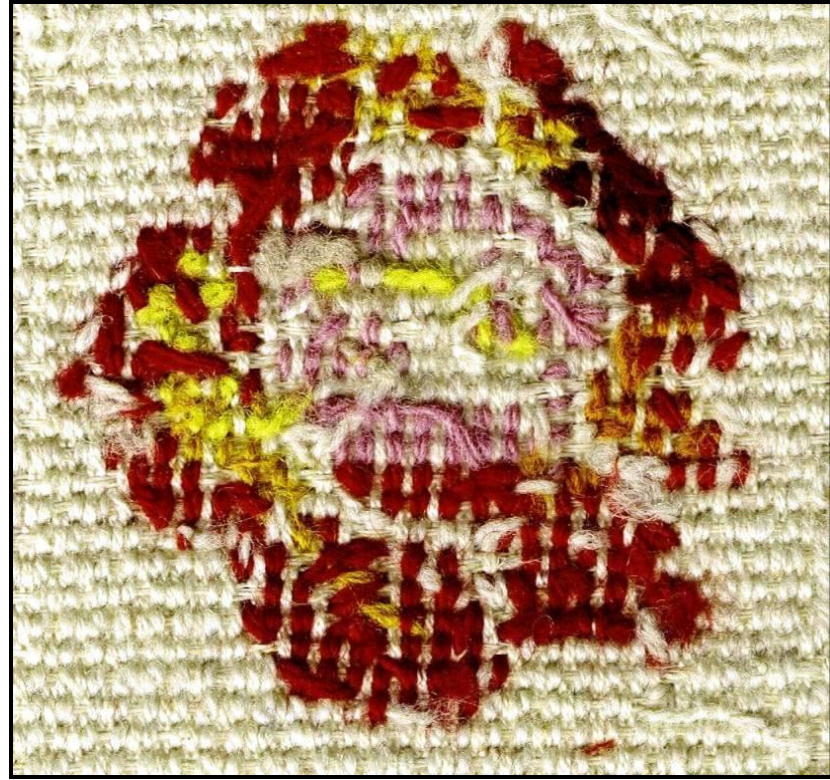
Kirjandusallikatest võite leida kaksikristpistetele erinevate nimetustega vasteid - Bulgaaria ristpiste, Teemantpiste, Smürna piste, Leviaatani piste, topeltristpiste. Kaksikristpiste on kanvaatikandi piste, mis sobib ka võrdkoelistele kangastele. Kaksikristpiste lõngakulu on suurem, sest tikitakse 2 erisuunalist risti üksteise peale. Tikandipinda kattes võib pistetega liikuda ükshaaval, neid kohe valmis tikkides.

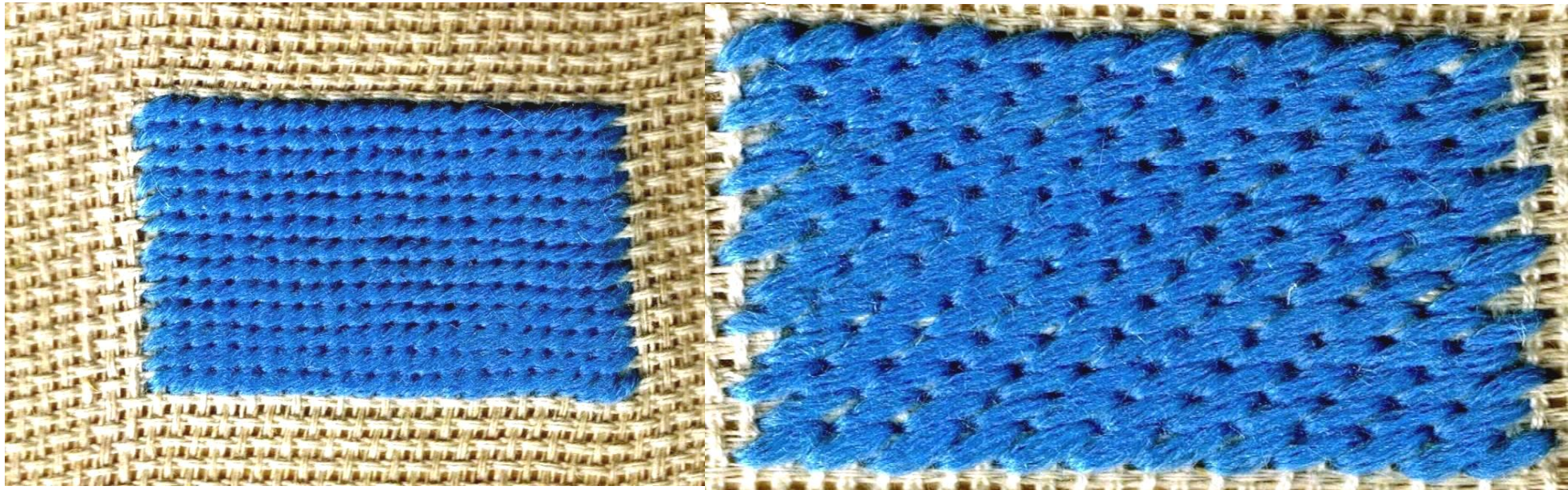
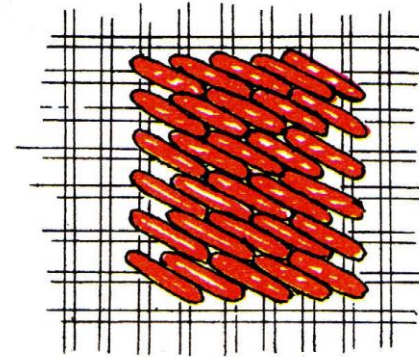
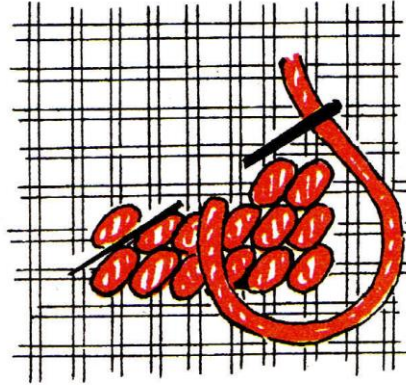
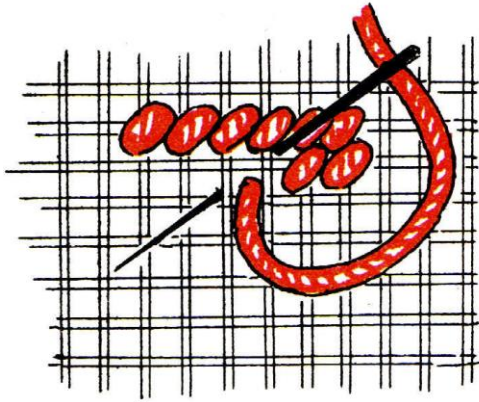
Punuspiste, poolristpiste

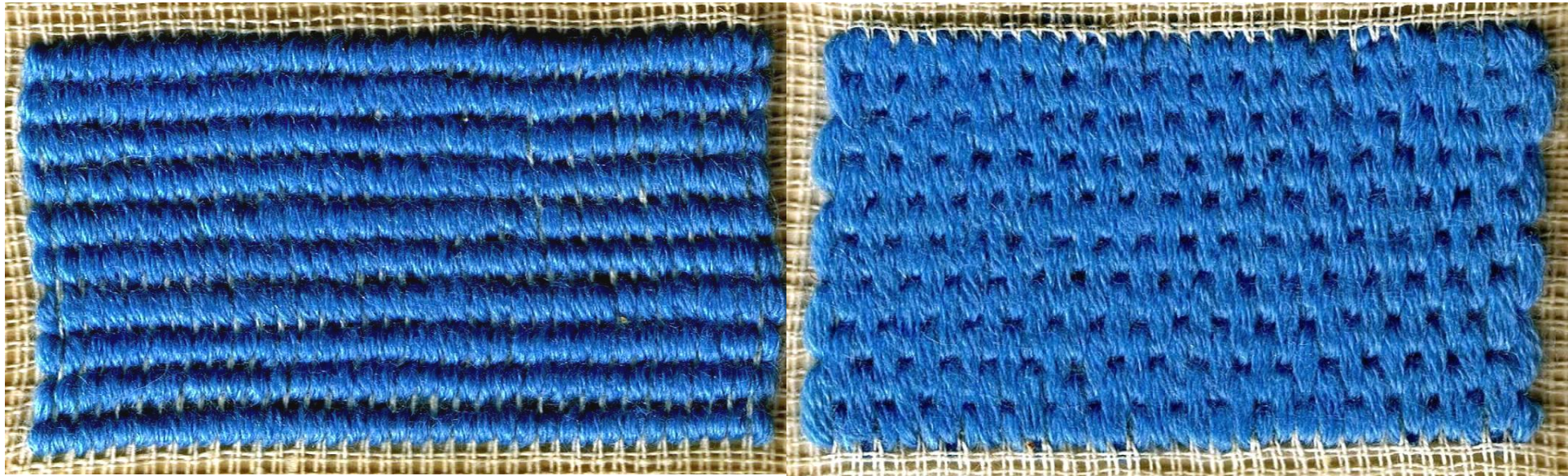
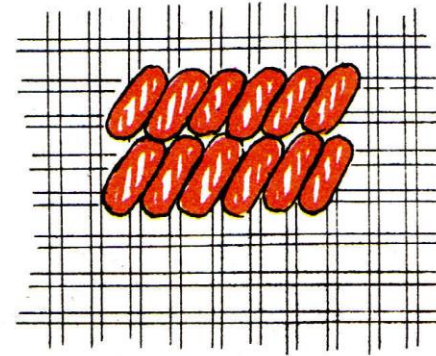
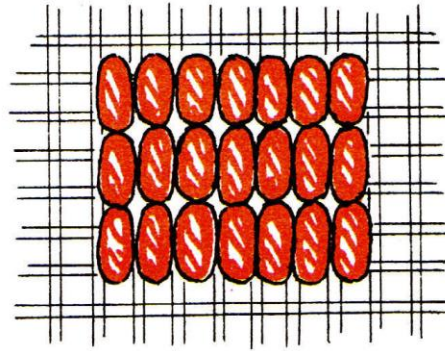
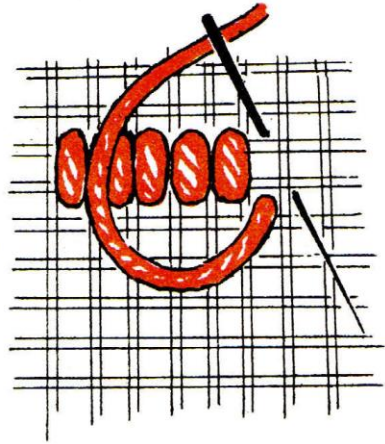

Gobeläänpisted

Gobeläänpisted

An intricate embroidery of a giraffe's head and neck. The giraffe is rendered in shades of brown and tan, with white stitching defining its characteristic spots and facial features. The background is a deep, dark brown or black, textured with fine, repetitive patterns. Overlaid on this background are several thick, yellow-gold threads that form a network of irregular, interconnected loops and lines, resembling a stylized web or a decorative border. The overall composition is dense and detailed, showcasing fine needlework.

GALERII

Alvetina Šarova

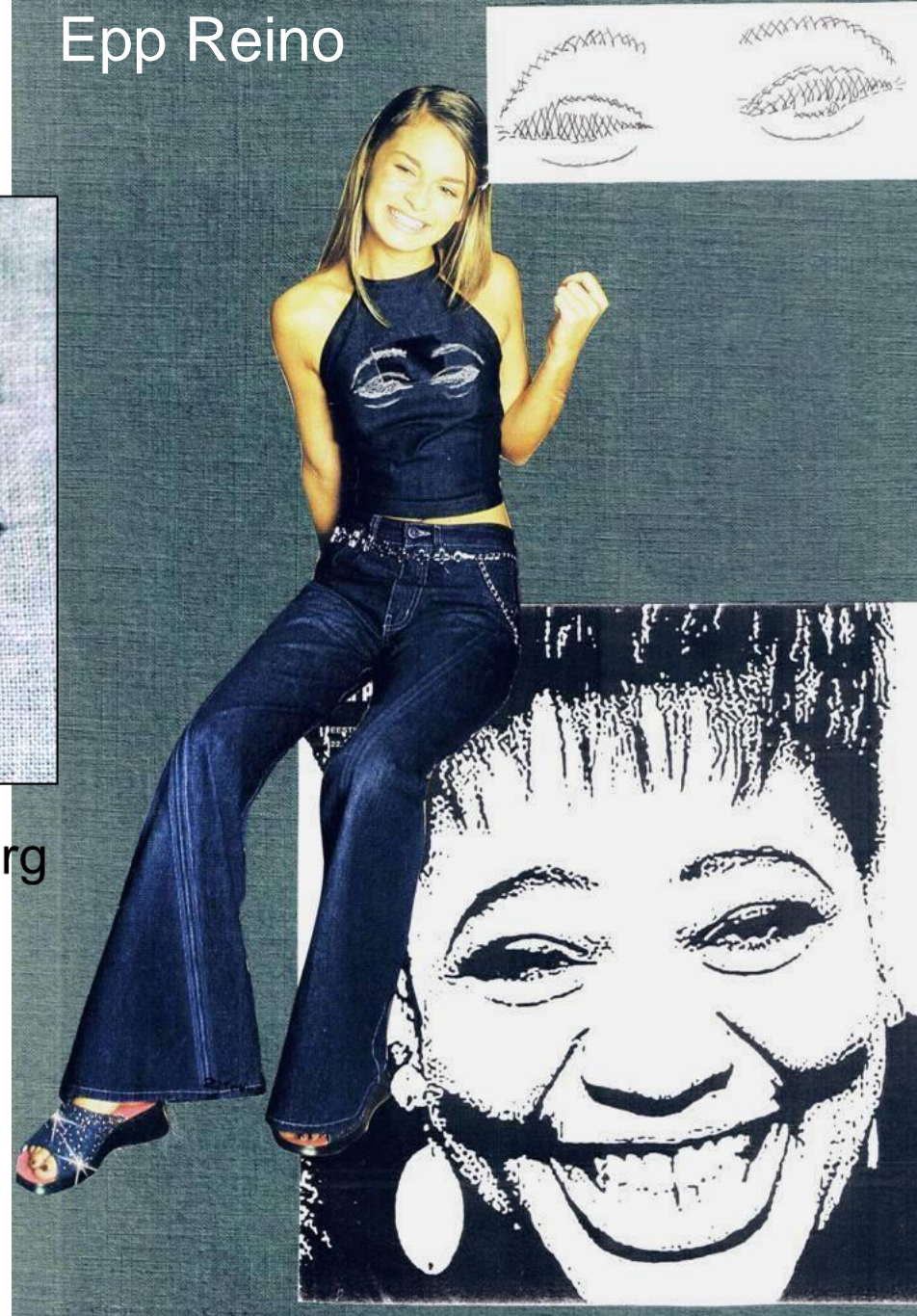
Malle Mäestu

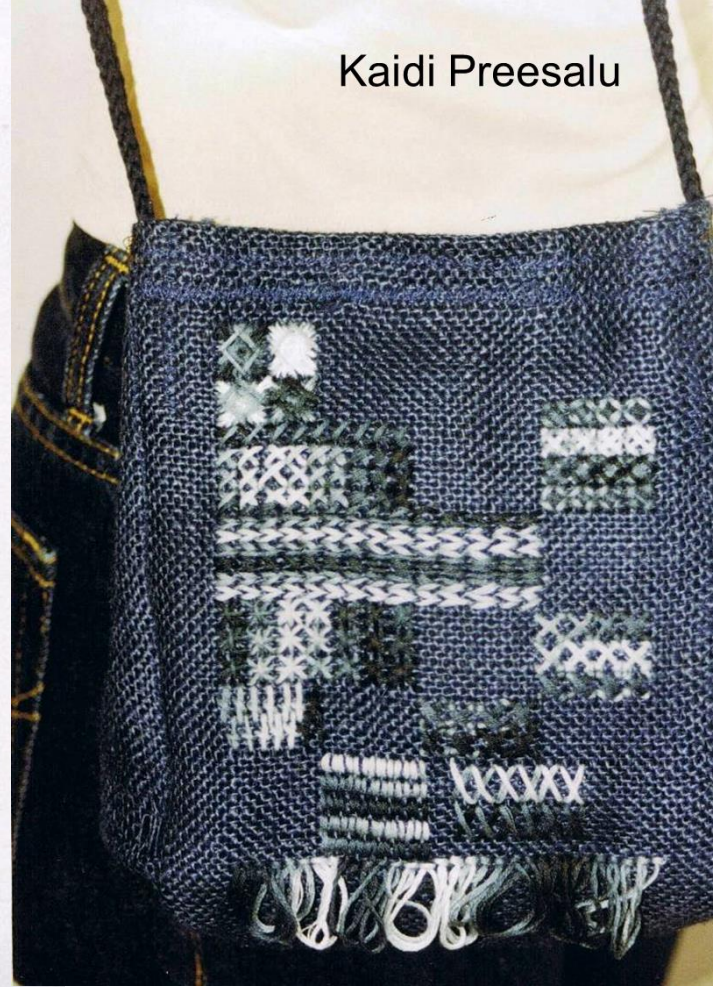
Saale Laurberg

Epp Reino

Katrin Laan

Kaidi Preesalu

Olga Burova

Reet Ollino

Annika Maior

Katrin Ots

